

Īpašais ziņojums

Banku kredītriska uzraudzība Eiropas Savienībā:

ECB pastiprināja centienus, bet jādara vairāk, lai palielinātu pārlicēbi, ka kredītrisks tiek pienācīgi pārvaldīts un segts

EIROPAS
REVĪZIJAS
PALĀTA

Saturs

	Punkts
Kopsavilkums	I–XII
Ievads	01–15
Eiropas Centrālās Bankas veiktā banku prudenciālā uzraudzība	01–09
Kredītrisks un ienākumus nenesoši aizdevumi Eiropas Savienībā	10–15
Revīzijas tvēruma un pieeja	16–22
Apsvērumi	23–104
ECB kredītriska novērtējumi ir kvalitatīvi, taču tā efektīvi neizmanto savus instrumentus, lai nodrošinātu pareizu pārvaldību un kredītriska segumu	23–76
ECB veiktajos banku kredītriska uzraudzības novērtējumos ir daži trūkumi, bet kopumā tie ir kvalitatīvi	26–36
Darbinieku sadalījums ir saskaņots ar apzinātajiem riskiem, bet trūkumi vēl nav novērsti	37–47
ECB apspriešanās un apstiprināšanas procesi ir rūpīgi, bet kavē <i>SREP</i> lēmuma savlaicīgu paziņošanu bankām	48–52
ECB savus instrumentus neizmanto efektīvi, lai nodrošinātu, ka papildu kapitāls pilnībā sedz kredītrisku	53–70
ECB efektīvi neizmanto savas uzraudzības pilnvaras, lai dotu norādījumus bankām labāk pārvaldīt kredītrisku	71–76
ECB ir pastiprinājusi centienus, lai risinātu prudenciālās problēmas saistībā ar vēsturiskajiem INA, bet neizmanto savus instrumentus pēc iespējas labāk	77–104
Secinājumi un ieteikumi	105–121
Pielikums	
I pielikums. Eiropas Revīzijas palātas īpašā ziņojuma 29/2016 “Vienotais uzraudzības mehānisms – labs sākums, bet vajadzīgi turpmāki uzlabojumi” pēcpārbaude	

Saīsinājumi

Glosārijs

Eiropas Centrālās bankas atbildes

Laika grafiks

Revīzijas darba grupa

Kopsavilkums

I Eiropas Centrālā banka (ECB) ciešā sadarbībā ar valsts uzraudzības iestādēm tieši uzrauga aptuveni 110 nozīmīgas bankas 21 banku savienībā iesaistītā dalībvalstī. Šī kārtība zināma kā 2014. gadā izveidotais vienotais uzraudzības mehānisms.

II Uzraudzītāji ikgadējā procesā novērtē riskus, ar kuriem bankas saskaras (piemēram, kredītrisku, pārvaldību, likviditāti un uzņēmējdarbības modeli), un pārbauda, vai bankas spēj pienācīgi pārvaldīt šos riskus. Procesa tiešie rezultāti ir oficiāls riska novērtējums un ikgadēji uzraudzības lēmumi. Uzraudzītāji nosaka vai nu papildu pašu kapitāla prasības bankām (tā dēvētās 2. pīlāra prasības), kas pārsniedz reglamentējošās minimālā pašu kapitāla prasības (tā dēvētās 1. pīlāra prasības), lai segtu tos riskus, kas nav ietverti 1. pīlārā, vai arī uzraudzības pasākumus, kuri nodrošina, ka bankas veic novēršanas darbības, lai uzlabotu savu risku pārvaldību un kontroli, vai abus minētos pasākumus kopā.

III Viens no galvenajiem banku prudenciālā riska avotiem ir kredītrisks, jo īpaši tas, ka kredītņēmēji neatmaksā savus aizņēmumus, kuri pēc tam kļūst ienākumus nenesoši. Nepietiekama uzkrājumu veidošana var apdraudēt banku dzīvotspēju, par ko liecina iepriekšējās krīzes. ECB nesēn norādīja, ka banku perspektīvas tiek vājinātas, ja pasliktinās tautsaimniecības perspektīvas un palielinās kredītrisks.

IV Banku dzīvotspējai ir ļoti svarīgi, lai ECB ne tikai nodrošinātu pareizu kredītriska pārvaldību un segumu, bet arī savlaicīgu banku ienākumus nenesošu aizdevumu noteikšanu un uzkrājumu veidošanu. Ņemot vērā to, cik svarīga ir uzticēšanās banku sektoram, un lai informētu ieinteresētās personas, mēs nolēmām veikt šo revīziju, kurā mēs novērtējām, vai ECB pieeja banku kredītrisku uzraudzībai un vēsturisko ienākumus nenesošu aizdevumu (kas par tādiem klasificēti pirms 2018. gada aprīļa) problēmas risināšanai darbojās efektīvi. Mēs koncentrējamies uz ECB darbību 2021. gada uzraudzības ciklā, tostarp uz tādu 10 banku izlasi, kurām bija konstatētas problēmas saistībā ar ienākumus nenesošiem aizdevumiem (kredītiem).

V Mūsu vispārējais secinājums ir tāds, ka ECB pastiprināja centienus banku kredītriska, jo īpaši ienākumus nenesošu aizdevumu, uzraudzībā. Tomēr ir jādara vairāk, lai ECB gūtu lielāku pārliecību par to, ka kredītriski ir pienācīgi pārvaldīti un segti.

VI Izņemot dažus trūkumus, mūsu izlasē iekļauto **banku kredītriska līmeņa un kontroles vides** novērtējumi bija kvalitatīvi un bija pienācīgi izmantoti salīdzinošās novērtēšanas instrumenti. Tomēr uzraudzības pārbaudes un novērtēšanas procesa kontekstā ECB savus esošos instrumentus un uzraudzības pilnvaras neizmantoja efektīvi, lai nodrošinātu pienācīgu kredītriska segumu.

VII Metodika, ko pirmo reizi piemēroja 2021. gadā, lai noteiktu papildu pašu kapitāla prasības (2. pīlārs), un ko ECB kā uzraudzības iestāde liks piemērot, nesniedza pārlicību, ka banku dažādie individuālie riski ir pienācīgi segti. Turklāt ECB savu metodiku nepiemēroja konsekventi: tā nenoteica proporcionāli augstākas 2. pīlāra prasības, ja risks, ar ko banka saskārās, bija augstāks. Eiropas Banku iestāde nav novērtējusi ECB jaunās metodikas piemērošanu.

VIII ECB arī nepastiprināja uzraudzības pasākumus attiecībā uz dažām bankām pat tad, ja bija augsts un ilgstošs kredītrisks un pastāvīgas kontroles nepilnības. Uzraudzības cikls 2021. gadā bija ļoti ilgs (13 mēneši). Galīgie lēmumi bankām tika izdoti tikai 2022. gada februārī, galvenokārt ilgstošā dialoga un apstiprināšanas posma dēļ. Tik ilgs laiks nozīmē risku, ka ECB novērtējumi neatspoguļo banku faktiskos riska profilus.

IX Visbeidzot, uzraudzību zināmā mērā negatīvi ietekmēja tas, ka vairākas valstu uzraudzības iestādes neizpildīja savas saistības nodrošināt personāla resursus. ECB arī nolēma, sākot no 2023. gada, nepalielināt tās uzraudzības funkcijas darbinieku skaitu.

X **Vēsturisko ienākumus nenesošo aizdevumu** kopējais apjoms, sākot no 2015. gada, sāka un turpināja samazināties vairāku faktoru, tostarp ECB darbību, dēļ. ECB sistemātiski neizmantoja savas īpašās uzraudzības pilnvaras (pilnvaras pieprasīt īpašu uzkrājumu veidošanas politiku vai korekcijas pašu kapitāla aprēķinos), lai uzdotu bankām risināt gadījumus, kad grāmatvedības pieeja tika uzskatīta par nepiesardzīgu no uzraudzības viedokļa. 2018. gadā ECB paziņoja bankām, ka tā uzliks tām papildu pašu kapitāla prasību (2. pīlāra papildinājums), ja šādi ienākumus nenesoši aizdevumi netiks novērsti. Šāda pieeja, ko piemēroja visām bankām, bija vērsta uz vēsturisko ienākumus nenesošo aizdevumu savlaicīgu noregulējumu.

XI ECB vēlējās atturēt daudzas bankas no nogaidošas pieejas un stimulēt tās rīkoties proaktīvi, neizmantojot stingrāku ECB iejaukšanos (t. i., papildu 2. pīlāra papildinājumu). ECB pieeja pēc savas būtības neatrisināja minēto jautājumu uzreiz, jo tā deva bankām vairākus gadus, lai nodrošinātu atbilstību. Turklāt ne visas bankas rīkojās tik proaktīvi, kā ECB to bija gaidījusi. ECB izvēlētā pieeja arī radīja nevienlīdzīgu attieksmi pret bankām, jo tām, kurām bija lielāks ienākumus nenesošo aizdevumu īpatsvars, tika dots vairāk laika nekā citām un bankas varēja izvēlēties tām visizdevīgāko seguma pieeju. Mēs konstatējam, ka šis process radīja zināmu neefektivitāti, jo administrēšana bija resursietilpīga gan bankām, gan ECB.

XII Lai uzlabotu darbības efektivitāti, mēs iesakām ECB:

- stiprināt banku riska novērtējumus;
- racionalizēt uzraudzības pārbaudes un novērtēšanas procesu;
- piemērot uzraudzības pasākumus, kas labāk nodrošina banku risku pareizu segumu un pārvaldību.

Ievads

Eiropas Centrālās Bankas veiktā banku prudenciālā uzraudzība

01 Bankas Eiropas Savienībā tiek uzraudzītas 2014. gadā izveidotā vienotā uzraudzības mehānisma (VUM) ietvaros. VUM, kas ir viens no banku savienības pīlāriem, aptver Eiropas Centrālo banku (ECB) kā uzraudzības iestādi un iesaistīto dalībvalstu kompetentās iestādes (VKI). Tās ir 20 eurozonas dalībvalstis un – kopš 2020. gada – Bulgārija. 2022. gada septembrī ECB tieši uzraudzīja 110 nozīmīgas iestādes (turpmāk “bankas”), kuru turējumā banku savienībā bija gandrīz 82 % banku aktīvu¹. Vienoto uzraudzības mehānismu galvenokārt reglamentē [VUM regula](#) un [VUM pamatregula](#).

02 ES banku uzraudzība notiek saskaņā ar kopīgu ikgadēju procesu – uzraudzības pārbaudes un novērtēšanas procesu (*SREP*), un mērķis ir nodrošināt, ka bankas ievēro ES prudenciālās prasības. Eiropas Banku iestādes (EBI) izdotajās pamatnostādņēs ir precizēts, kā veikt *SREP*. Saskaņā ar principu “ievēro vai paskaidro”² ECB, kā arī VKI informē EBI par to, vai tās ievēro pamatnostādnes, un, ja tas tā nav, norāda iemeslus. Prasību mērķis ir nodrošināt Eiropas banku sistēmas drošību un stabilitāti un palielināt finanšu integrāciju un stabilitāti. Ikdienas uzraudzību veic kopējās uzraudzības komandas (KUK). To sastāvā ir gan ECB, gan valstu kompetento iestāžu darbinieki, un to darbu koordinē un atbalsta ECB, tostarp tās horizontālās struktūrvienības. Administratīvie izdevumi par ECB uzraudzības uzdevumiem 2021. gadā bija 577,5 miljoni EUR³.

03 *SREP* izmanto, lai nodrošinātu uzticēšanos bankām. Bez uzticēšanās banku sistēmas stabilitātei bankas nevar pildīt savu aizdevēju lomu reālajai ekonomikai, jo tām nebūtu vajadzīgo līdzekļu. Šī loma ir īpaši svarīga Eiropas Savienībā, kur lielākajai daļai mazo un vidējo uzņēmumu, kas atzīti par ekonomikas mugurkaulu, nav piekļuves kapitāla tirgiem. Viens no banku savienības un VUM izveides virzītājspēkiem bija arī nepieciešamība pārliecināt ES iedzīvotājus, ka viņi var uzticēties savām bankām.

¹ Eiropas Centrālās bankas tīmekļa vietne, banku uzraudzība.

² Regula (ES) Nr. 1093/2010, 16. pants.

³ ECB gada pārskats par uzraudzības darbību 2021. gadā, 6.1. iedaļa.

04 *SREP* koncepciju pirmo reizi ieviesa ar Bāzeles II vienošanos 2004. gadā. ECB 2014. gadā veica pirmo *SREP*, pamatojoties uz valstu pieejām. Šos pirmos *SREP* lēmumus papildināja ECB veiktās 2014. gada veselības pārbaudes jeb “visaptveroša novērtējuma” rezultāti. Šis novērtējums jāveic visām bankām, kas pievienojas ECB uzraudzībai. Tas ietver aktīvu kvalitātes pārbaudi, kuras mērķis ir uzlabotu pārredzamību attiecībā uz banku riska darījumiem, tostarp attiecībā uz aktīvu un nodrošinājuma novērtējumu atbilstību un saistītajiem noteikumiem, jo īpaši saistībā ar ienākumus nenesošiem aizdevumiem (INA). Otrais *SREP*, ko veica 2015. gadā, pirmo reizi bija balstīts uz kopīgu pieeju. Tas bija svarīgs solis ceļā uz vienlīdzīgu konkurences apstākļu nodrošināšanu banku savienībā.

05 Uzraudzības iestādes veic *SREP*, lai pārbaudītu, vai riski, kuriem bankas ir pakļautas, tiek pienācīgi pārvaldīti un segti ar pietiekamām kapitāla rezervēm gadījumā, ja šie riski iestājas. Procesa ietvaros uzraudzītāji aplūko bankas riska profilu, pamatojoties uz četriem dažādiem elementiem, un tie ir: i) uzņēmējdarbības modelis, ii) pārvaldība, iii) kapitāla risks un iv) likviditātes risks. Kredītrisks ir viens no riskiem, ko uzraudzības iestādes analizē, novērtējot riskus kapitālam.

06 Uzraudzības iestādes piešķir vērtējumus par atsevišķiem riskiem, kas veido kopējo *SREP* vērtējumu no 1 līdz 4, kurš atspoguļo riska līmeņa un bankas riska kontroles kvalitātes uzraudzības novērtējumu. Jo augstāks vērtējums, jo lielāks ir novērtētais risks.

07 *SREP* rezultātā tiek veiktas uzraudzības darbības, par kurām lemj pēc novērtējuma, tostarp pasākumi, kas saistīti ar kapitālu un/vai likviditāti, vai cita veida uzraudzības pasākumi (sk. [1. attēlu](#)).

1. attēls. Vispārējais SREP novērtējums

Avots: ERP, pamatojoties uz ECB datiem.

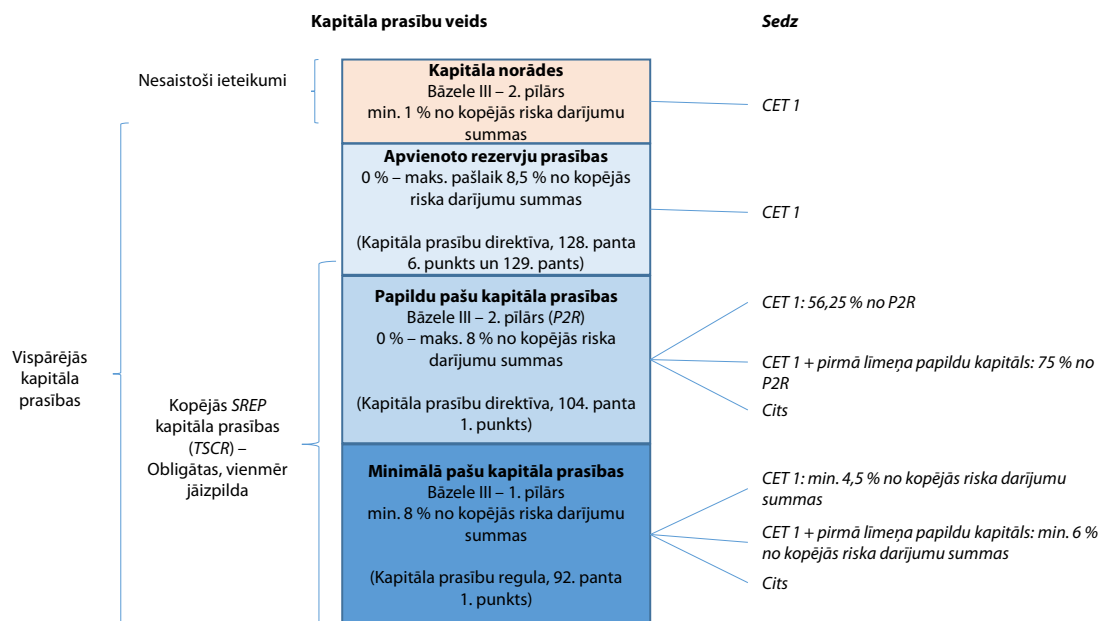
08 VUM regulā, kas attiecas uz ECB (kā uzraudzības iestādi), ir sniegts neizsmeļošs saraksts ar iespējamiem **uzraudzības pasākumiem**, kurus ECB var veikt. Piemēram, ECB var prasīt bankām stiprināt savu kārtību, procesus un stratēģijas vai turēt papildu kapitālu, jo īpaši to, kas minēts kā 2. pīlāra prasība (*P2R*), papildus regulatīvajam minimālajam pašu kapitālam. Pēdējais ir definēts Bāzele III (starptautiskais tiesiskais regulējums bankām) 1. pīlārā, sk. **2. attēlu**. Bāzele III regulējumu ES transponēja ar Kapitāla prasību regulu⁴ un Kapitāla prasību direktīvu⁵.

09 Ir trīs kapitāla komponenti, kas jāizmanto, lai izpildītu regulatīvās prasības (sk. **2. attēlu**): pirmā līmeņa pamata kapitāls (*CET 1*), pirmā līmeņa papildu kapitāls un otrā līmeņa kapitāls. *CET 1* ir augstākās kvalitātes kapitāls, kas cita starpā ietver akcijas un nesadalīto peļņu. Kapitāla prasību pārkāpšana rada sekas bankai, piemēram, uz to var attiekties ierobežojumi attiecībā uz iespējām izmaksāt dividendes.

⁴ Kapitāla prasību regula.

⁵ Direktīva 2013/36/ES.

2. attēls. Regulatīvā kapitāla prasības

Avots: ERP.

Kredītrisks un ienākumus nenesoši aizdevumi Eiropas Savienībā

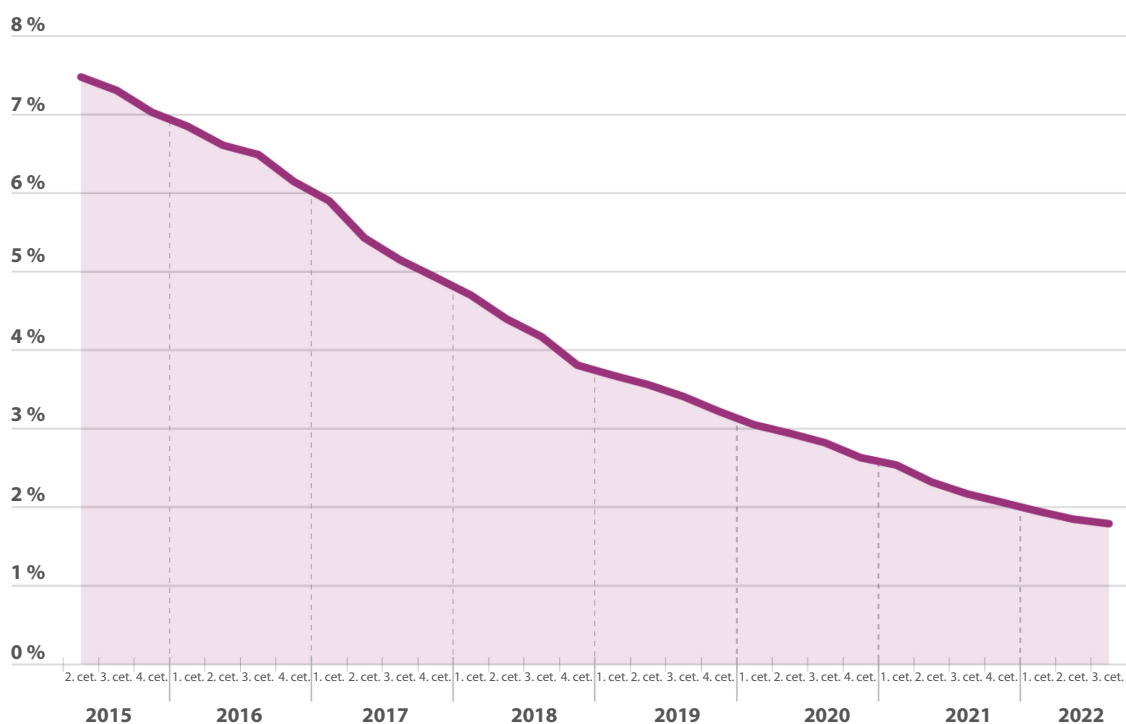
10 Kad bankas piešķir aizdevumus, tās neizbēgami saskaras ar risku, ka aizņēmēji nevarēs atmaksāt aizņēmumus. Kredītriska pārvaldības mērķis ir ierobežot šo risku, rūpīgi novērtējot potenciālo aizņēmēju kredītpēju un iekasējot pietiekami augstus procentus, lai bankai segtu risku, ka aizņēmēji nepilda saistības. Ja ir maz ticams, ka aizņēmējs samaksās vai ja tas nepilda saistības, jo plānotie maksājumi ir kavēti vairāk nekā 90 dienas, aizdevums ir ienākumus nenesošs. Grāmatvedības standarti prasa bankām iegrāmatot uzkrājumus šādiem INA visa neatmaksātā aizdevuma apmērā, no kura atskaitīti visi maksājumi, ko tās, pamatojoties uz iepriekšējo pieredzi, var pamatoti sagaidīt saņemt no i) aizņēmēja, kurš nepilda saistības, vai ii) nodrošinājuma atgūšanas.

11 Liels šādu INA īpatsvars kopējos aizdevumos (INA attiecība) var negatīvi ietekmēt bankas sniegumu, t. i., tās rentabilitāti, un var pat padarīt banku dzīvotnespējīgu, jo īpaši tad, ja banka nevar atļauties veidot pienācīgus INA uzkrājumus. Bankai ir jābūt pareizai riska pārvaldībai (tostarp stingriem kredītēšanas standartiem, pietiekami lielām aizdevumu maržām, lai segtu zaudējumu izmaksas, un stresa testiem), jo tas ir būtiski, lai palīdzētu novērst vai atvieglot INA uzkrāšanos. Faktiski ekonomisko apstākļu pasliktināšanās vai mājokļu cenu pēkšņa krituma gadījumā pēc tam, kad tās kļuvušas ilgtnespējīgas, pareizi pārvaldīta banka ir labākā situācijā mazināt kopumā nenovēršamo ietekmi, ko rada pieaugošais INA līmenis.

12 Viens no 2008. gada finanšu krīzes seku elementiem bija augsts ienākumus nenesošu aizdevumu līmenis, kas ietekmēja dažas banku savienības bankas: līdz 2015. gada beigām vidējais INA īpatsvars joprojām bija augsts – vairāk nekā 7 % (sk. **3. attēlu**), un piecās no 20 dalībvalstīm (sk. **01.** punktu) banku sistēmās INA īpatsvars pārsniedza 10 % (sk. **4. attēlu**).

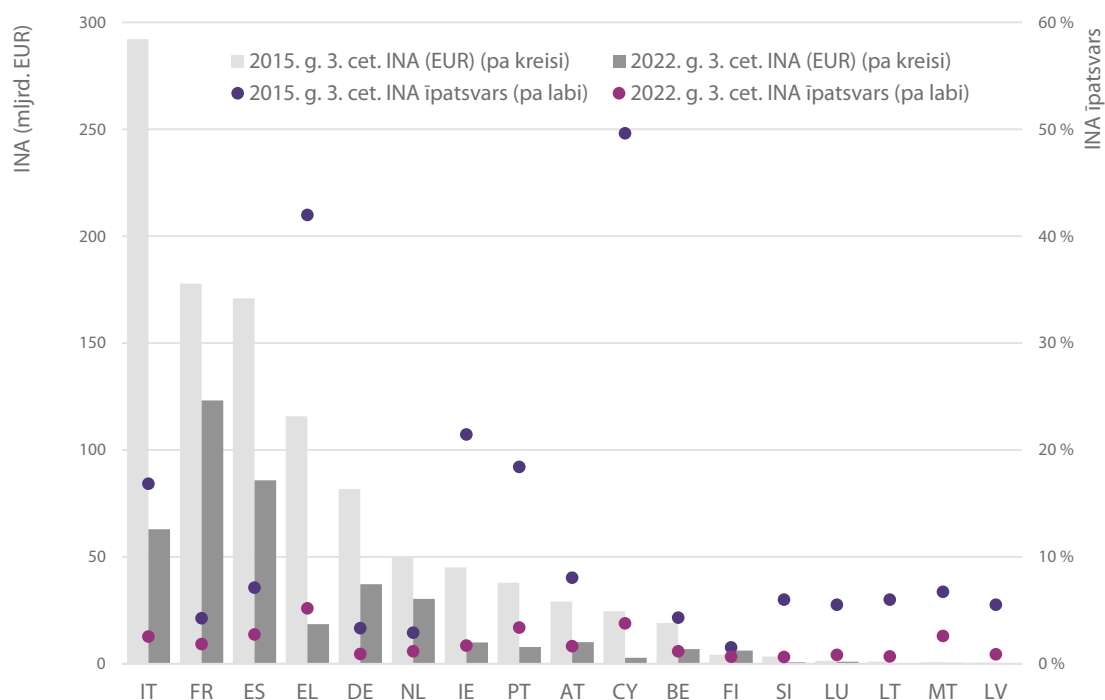
3. attēls. 21 banku savienības dalībvalsts INA īpatsvars

(INA īpatsvars, %)

Avots: ECB banku uzraudzības statistika (2022. gada 1. ceturksnis, INA īpatsvars VUM valstīs).

4. attēls. Ienākumus nenesošo aizdevumu dinamika (EUR un kā attiecība pret visiem VUM banku aktīviem)

Piezīme. Salīdzināmi dati par EE un SK nav pieejami. Sākuma punkta dati par 2015. gada 4. ceturksni (LU), 2016. gada 2. ceturksni (MT), 2016. gada 1. ceturksni (SI); beigu punkta dati par 2021. gada 3. ceturksni (LV).

Avots: ECB banku uzraudzības statistika.

13 INA problēmas risināšana kļuva par politikas prioritāti Eiropas Savienībā, un 2017. gada 11. jūlijā Padome nāca klajā ar [secinājumiem par Rīcības plānu](#) INA augsta līmeņa novēršanai. Padome uzsvēra, ka ir jārikojas tādās jomās kā banku uzraudzība, maksātspējas un parādu atgūšanas sistēmu reforma, INA otrreizējo tirgu attīstība un banku nozares pārstrukturēšana. Viens no galvenajiem pasākumiem, ar ko virzīties uz priekšu banku savienības trešā pīlāra – Eiropas noguldījumu apdrošināšanas sistēmas – īstenošanā, ir augsto INA problēmas risināšana. Banku savienības izveides pabeigšanas mērķis ir samazināt banku nozares sadrumstalotību Eiropas Savienībā un nodrošināt bankām godīgas konkurences vidi.

14 ECB ir ļoti svarīga dalībiece šajos centienos. Lai izvairītos no tā, ka bankas kļūst maksātspējīgas tāpēc, ka nav pienācīgi pārvaldīts un segts kredītrisks, ECB būtu jānodrošina, ka bankas savlaicīgi novērš trūkumus attiecībā uz kredītriska pārvaldību (piemēram, slikti kredītēšanas standarti) un saistīto grāmatvedības politiku (INA identificēšana un uzkrājumu veidošana).

15 Līdz 2022. gada trešajam ceturksnim INA īpatsvars banku savienībā bija samazinājies līdz 1,8 %. Tas ir ievērojams samazinājums salīdzinājumā ar 2015. gadu. Izkliede starp dalībvalstīm (lai gan joprojām liela) ir ievērojami samazinājusies. Lejupejošā tendence daļēji ir saistīta ar i) INA samazinājumu labāku ekonomisko apstākļu dēļ; ii) aizdevumiem, kas izsniegti saskaņā ar publiskā atbalsta pasākumiem, kuriem beidzas vai beigsies termiņš; un iii) vēsturisko INA pārdošanu un vērtspapīrošanu (nodošanu jauniem īpašniekiem). Jauni ienākumus nenesoši aizdevumi var rasties, beidzoties ar Covid-19 saistītajiem atbalsta pasākumiem un rodoties ekonomiskām problēmām, ko izraisa karš Ukrainā un augstā inflācija. Šajā sakarā ECB nesēn uzsvēra, ka palielinās kredītrisks un ka banku akciju cenu kritums norāda uz banku perspektīvas pasliktināšanos.

Revīzijas tvērums un pieeja

16 Ņemot vērā to, ka ienākumus nenesoši aizdevumi var ievērojami apdraudēt banku dzīvotspēju, un lai nodrošinātu finanšu stabilitāti, ir būtiski – un vēl jo vairāk, ņemot vērā pašreizējos sarežģītos ekonomiskos apstākļus, – lai uzraudzītāji efektīvi izmantotu savas uzraudzības pilnvaras. Jo īpaši attiecībā uz kredītrisku uzraudzības iestādēm būtu jānodrošina pareiza kredītriska pārvaldība un segums, tostarp – ka bankas savlaicīgi identificē jaunus INA un veido uzkrājumus, izmantojot rūpīgu un stingru *SREP*.

17 Kopš VUM izveides kredītrisks patiešām ir bijis ECB uzraudzības prioritāte. Tāpēc mēs nolēmām veikt šo revīziju, lai izskatītu ECB veikto kredītriska uzraudzību kopumā un jo īpaši ienākumus nenesošo aizdevumu uzraudzību.

18 Šis ziņojums papildina ziņojumus, ko mēs publicējām par ECB uzraudzības darbībām 2016.⁶ un 2018.⁷ gadā. 2016. gada īpašā ziņojuma pēcpārbaude ir izklāstīta *I pielikumā*. Mūsu pilnvaras revidēt ECB vadības darbības efektivitāti ir noteiktas attiecīgajā tiesību aktā⁸. 2019. gadā ERP un ECB parakstīja *saprašanās memorandu*, kurā precizēta dokumentu un informācijas apmaiņas praktiskā kārtība. Mēs ieguvām pilnīgu piekļuvi mūsu pieprasītajiem dokumentiem un ECB darbinieku pilnīgu sadarbību visā procesa gaitā.

19 Mūsu darbā tika izmantots atklāts un konstruktīvs dialogs ar ECB un tās darbiniekiem. ECB publikācijas par uzraudzību liecina, ka tā virzās uz lielāku pārredzamību (piemēram, 2020. gadā pirmo reizi tika publicētas 2. pīlāra prasības katrai bankai). Tas uzlabo tirgus disciplīnu, Bāzeles uzraudzības sistēmas trešo pīlāru, kā arī pašas ECB pārskatbildību.

⁶ Īpašais ziņojums 29/2016 “Vienotais uzraudzības mehānisms – labs sākums, bet vajadzīgi turpmāki uzlabojumi”.

⁷ Īpašais ziņojums 02/2018 “Eiropas Centrālās bankas darbības efektivitāte, īstenojot banku krīzes vadību”.

⁸ Protokols (Nr. 4) par Eiropas Centrālo banku sistēmas un Eiropas Centrālās bankas statūtiem, 27. panta 2. punkts, un VUM regula, 20. panta 7. punkts.

20 Konkrēti, revīzijā pārbaudījām, vai ECB pieeja kredītriska uzraudzībai bankās un vēsturisko INA (definēti kā tie, kas bija spēkā pirms 2018. gada) problēmu risināšanai darbojās efektīvi. Šajā nolūkā mēs novērtējām attiecību starp izmantotajiem resursiem (t. i., personālu, rīkiem un procesiem) un tiešajiem rezultātiem saistībā ar turpmāk minētajiem jautājumiem.

- Vai ECB pieeja kredītriska uzraudzībai bija efektīva, nodrošinot, ka bankas šo risku sedz un pārvalda pareizi?
- Vai ECB efektīvi risināja prudenciālās bažas saistībā ar vēsturiskajiem INA (t. i., tiem, kuri bija spēkā pirms 2018. gada)?

21 Revīzijā galvenā uzmanība tika pievērsta ECB uzraudzības darbībām saistībā ar kredītrisku galvenokārt 2021. gada *SREP* ciklā, bet dažos gadījumos uzmanību pievērsām arī darbībām pirms tam. Mēs revidējām to ECB horizontālo direktorātu darbību, kuri atbild par uzraudzības metodiku un pārbaudēm uz vietas, kā arī to direktorātu darbību, kuri ir tieši atbildīgi par konkrētu banku uzraudzību.

22 Iztaujājām darbiniekus no vairākām kopējām uzraudzības komandām (KUK) (tostarp gan ECB, gan valstu kompetento iestāžu darbiniekus) un ECB horizontālajām funkcijām. Pārbaudījām attiecīgos dokumentus par ECB sistēmām un veicām visu banku kopuma analīzi. Lai atbildētu uz abiem revīzijas jautājumiem, mēs pārbaudījām arī uzraudzības lietas no izlasē iekļautajām 10 bankām ar augstu INA līmeni. Mūsu mērķis bija šajā banku izlasē iekļaut bankas ar dažādiem uzņēmējdarbības modeļiem – no mazām līdz lielām un vairākās dalībvalstīs. Lai gūtu ieskatu no dažādām ieinteresētajām personām, mēs iztaujājām vienu no nozares grupām un vienu ES uzraudzības iestādi ārpus banku savienības.

Apsvērumi

ECB kredītriska novērtējumi ir kvalitatīvi, taču tā efektīvi neizmanto savus instrumentus, lai nodrošinātu pareizu pārvaldību un kredītriska segumu

23 Ikgadējais *SREP* ir uzraudzības iestādes pamatdarbība. Katras uzraudzītās bankas risku novērtējumus (sk. **1. attēlu**) veic neklātienē, kā arī uz vietas, ja tas tiek uzskatīts par nepieciešamu. To pamatā ir plašs kvantitatīvas un kvalitatīvas informācijas klāsts. Lai nodrošinātu konsekventu novērtējumu visās bankās, KUK saskaņā ar attiecīgajiem standartiem (sk. **01.** un **02.** punktu) jāsalīdzina katra banka ar citām bankām (salīdzinošā novērtēšana) un, veicot kredītriska novērtējumus, jāņem vērā attiecīgais konteksts.

24 Bankas novērtējums attiecīgajā gadā ir apkopots *SREP* lēmumā, ko uzraudzības iestāde nosūta bankai (sk. **07.** punktu). Lēmums parasti ietver pasākumus, kas bankām jāveic, lai novērstu konkrētās konstatētās nepilnības. Īpaši attiecībā uz kredītrisku pasākumi var prasīt bankām turēt papildu kapitālu, lai segtu riskus un/vai novērstu vai mazinātu trūkumus kredītriska kontrolē un/vai kredītriska pārvaldībā.

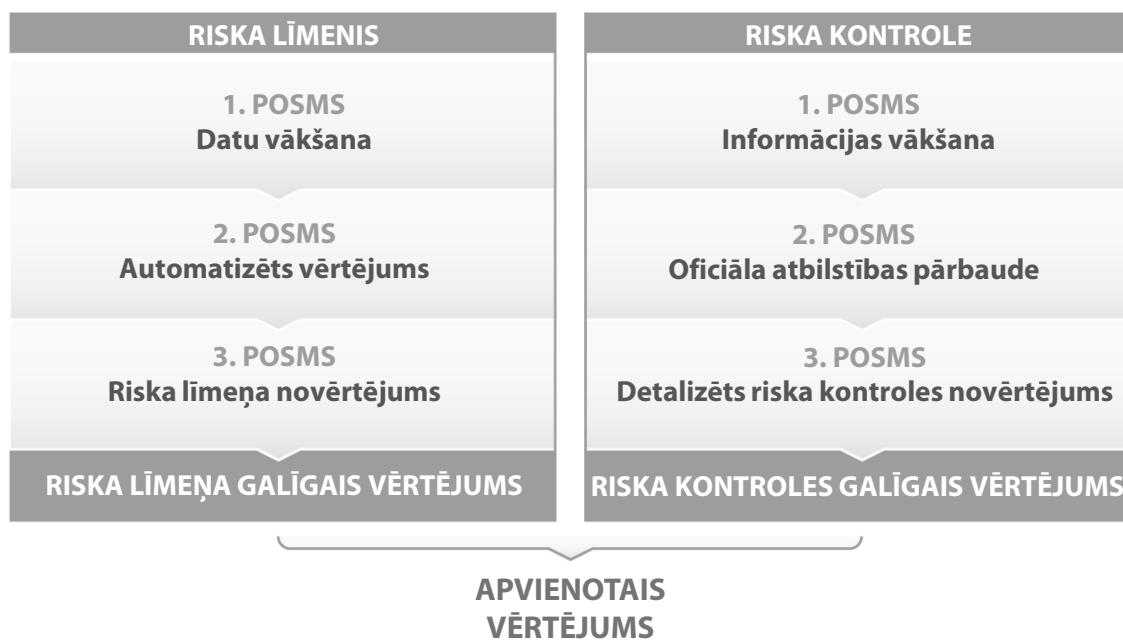
25 Šajā iedaļā mēs vērtējam, cik efektīvi ECB īsteno šo procesu attiecībā uz kredītrisku, t. i., attiecību starp izmantotajiem resursiem un sniegtajiem tiešajiem rezultātiem kvantitātes, kvalitātes un laika ziņā. Konkrēti, mēs vērtējam, vai:

- a) ECB veiktais banku kredītriska novērtējums bija visaptverošs;
- b) piešķirtie personāla resursi bija saskaņoti ar apzinātajiem riskiem;
- c) *SREP* lēmumu pieņemšanas process bija savlaicīgs;
- d) ECB nodrošināja, ka tās identificētie riski tiek segti ar kapitālu;
- e) ECB efektīvi izmantoja savus instrumentus, lai novērstu konstatētās nepilnības banku līmenī.

ECB veiktajos banku kredītriska uzraudzības novērtējumos ir daži trūkumi, bet kopumā tie ir kvalitatīvi

26 KUK veiktais kredītriska novērtējums ietver novērtējumu gan par kredītriska līmeni, ar ko saskaras banka, gan par to, kā banka kontrolē šo risku, piemēram, izmantojot pārvaldības pasākumus (kredītriska līmeņa un riska kontroles novērtējuma rezultātā tiek piešķirti vērtējuma punkti attiecīgā skalā) (sk. **5. attēlu**). Riska līmeņa novērtējums sākas pēc datu vākšanas, proti, katrai bankai piešķir automatizēti iegūtus punktus, pamatojoties uz riska rādītājiem. KUK var zināmā mērā novirzīties no šiem automatizētajiem vērtējumiem, jo tās var samazināt vērtējumu par divām pakāpēm vai paaugstināt par vienu pakāpi, lai ņemtu vērā iestādes specifiku un sarežģītību. To sauc par “ierobežotu vērtējumu”, un tas notiek trešajā posmā.

5. attēls. SREP novērtējuma posms

Avots: ERP, pamatojoties uz ECB SREP rokasgrāmatu.

27 Riska kontroles novērtējumu pamatā ir kontrolsaraksti, ar kuriem KUK pārbauda banku atbilstību juridiskajām prasībām (2. posms); papildus veic izvērstāku novērtējumu (3. posms). Tas ir paredzēts, lai KUK varētu ņemt vērā bankas specifiku un sarežģītību, vienlaikus nodrošinot arī uzraudzības spriedumu konsekvenci VUM ietvaros.

28 Mēs pārbaudījām kredītriska novērtējumus, atsaucoties uz mūsu 10 banku izlasi (sk. 22. punktu). Mēs analizējām, vai:

- o ECB konvertēja ārējos standartus (*EBI SREP pamatnostādnes* un *EBI Pamatnostādnes par ieņēmumus nenesošu un pārskatītu riska darījumu pārvaldību*) savos norādījumos KUK, lai nodrošinātu konsekventu neklātienas kredītriska uzraudzību (tostarp banku veikto INA pārvaldību);
- o KUK pareizi piemēroja norādījumus;
- o ECB labi izmantoja banku salīdzinošās novērtēšanas instrumentus.

29 Kopumā mēs konstatējām, ka ECB konvertēja ārējos standartus KUK darbības norādījumos, galvenokārt izmantojot *SREP* rokasgrāmatu, kura ietver īpašus norādījumus par to, kādi novērtējumi jāveic bankām attiecībā uz visiem *SREP* elementiem. Mēs atzīmējam, ka uzraudzības novērtējumu pamatā ir automatizēti iegūti punkti, ko vajadzības gadījumā korigē KUK. Tomēr ECB nedefinēja objektīvus kritērijus KUK "ierobežota vērtējuma" īstenošanai (sk. 26. punktu). Faktiski tā aprobežojās ar to faktoru iekļaušanu sarakstā, kurus KUK var ņemt vērā, bet nesniedza norādījumus par to, kā to darīt, lai nodrošinātu konsekvensi visās KUK.

30 Lielāko daļu no prasībām, kas izriet no attiecīgajiem standartiem, mūsu banku izlasē KUK, sagatavojot *SREP* novērtējumus, izpildīja. Tomēr mēs konstatējām dažus trūkumus *SREP* īstenošanā, un tie ir izklāstīti turpmākajos punktos.

31 Mēs konstatējām, ka, lai novērtētu **kredītriska līmeni** (3. posms) attiecībā uz visām mūsu izlasē iekļautajām 10 bankām, ECB nenovērtēja vai pilnībā nenovērtēja konkrētus elementus saskaņā ar attiecīgajām EBI pamatnostādnēm (sk. 28. punktu). Piemēram, dažu banku gadījumā netika novērtēta vai tika nepilnīgi novērtēta ienākumus nesošo aizdevumu kvalitāte un ienākumus nenesošo aizdevumu būtiskums katrā portfelī. Lai gan puse attiecīgo izlasē iekļauto banku tāpat bija saņēmušas sliktāko iespējamo riska līmeņa vērtējumu četru baļļu skalā, tomēr nepilnīgi novērtējumi liecina, ka nav iespējams pilnībā nodrošināt riska pareizu pārvaldību un segumu.

32 Attiecībā uz **kredītriska kontroles** novērtējumu mēs konstatējam, ka:

- o ECB norādījumi KUK par to, uz kuriem jautājumiem (**5. attēlā** dotais 2. posma kontROLSaraksts) jāatbild, bija nekonsekventi. Skaidri norādījumi par to, vai bija jāatbild uz svarīgiem jautājumiem (piemēram, par to, vai INA klasifikācijas politika un procedūras tika saskaņotas ar juridiskajām prasībām), bija sniegti KUK tikai par 22 konkrētām bankām no 110 bankām, uz kurām 2021. gadā attiecās *SREP*, un divas no šīm bankām bija iekļautas mūsu izlasē. Tas nozīmēja, ka tika vājināta novērtēšanas procesa konsekvence visā uzraudzīto banku kopā;
- o 2021. gadā jautājumi par parasto 3. posma riska novērtējumu KUK tika padarīti galvenokārt fakultatīvi. Tā vietā ECB sagaidīja, ka bankas veiks savu kredītriska kontroles sistēmu pašnovērtējumu. KUK tās novērtēja, un informācija tika izmantota kredītriska novērtējumiem. Tomēr daži parastā 3. posma riska novērtējuma jautājumi banku pašnovērtējumos netika aplūkoti. Turklāt parastā 3. posma kontROLSaraksta fakultatīvais raksturs nozīmēja, ka ECB nevarēja pārbaudīt novērtējumu konsekvenci.

33 Mēs konstatējam, ka trim bankām (no 10 izlasē iekļautajām) KUK piešķīra riska kontroles vērtējumu 2 vai 3 (kas bija labāks nekā vissliktākais vērtējums – 4), lai gan to riska kontroles vides novērtējumi bija nepilnīgi (sk. **32.** punktu). Pozitīvam riska kontroles vērtējumam var būt lejpēja ietekme uz uzraudzības pasākumiem (sk. **07.** punktu).

34 Lai nodrošinātu banku pienācīgu **salīdzinošo novērtēšanu**, ECB uztur visaptverošu vizualizācijas un salīdzināšanas instrumentu klāstu. Tas ļauj KUK redzēt to bankas salīdzinājumā ar citām bankām plašā galveno riska rādītāju spektrā. *SREP* novērtējumos, ko pārbaudījām attiecībā uz mūsu banku izlasi, konstatējam, ka kopumā KUK labi izmantoja šos salīdzinošās novērtēšanas instrumentus.

35 Tomēr ir daži trūkumi attiecībā uz salīdzinošās novērtēšanas instrumentu kalibrēšanu. Konkrēti, 2. posma riska līmeņa automatizētais vērtējums (sk. **26.** punktu) ir kalibrēts, pamatojoties uz robežvērtībām, kas ir novecojušas un rada pozitīvu neobjektivitāti pat saskaņā ar ECB iekšējo analīzi. Mēs konstatējam, ka tā rezultātā KUK veica sistemātiskas korekcijas, lai kompensētu neobjektivitāti, pazeminot vērtējumus “ierobežotā vērtējuma” posmā.

36 Salīdzinošās novērtēšanas instrumenti galvenokārt ir atsevišķi. Tie nav labi integrēti ne kopā ar *SREP* rokasgrāmatā izklāstītajām norādēm attiecībā uz KUK, ne arī ar IT rīku, ko KUK izmanto kvalitatīvajam *SREP* novērtējumam. Tas apgrūtina KUK darbu, jo ir vajadzīga manuāla kontrolpārbaude.

Darbinieku sadalījums ir saskaņots ar apzinātajiem riskiem, bet trūkumi vēl nav novērsti

37 Mēs pārbaudījām, vai ECB ir efektīvi iedalījusi resursus KUK un uzraudzībai uz vietas, lai nodrošinātu, ka uzraudzības centieni ir saskaņoti ar attiecīgajiem riskiem.

38 Konstatējām, ka ECB ir paņēmiens (klasteru modelis) resursu piešķiršanai KUK, pamatojoties uz banku lielumu, sarežģītību un risku. Klasteru modeli izmanto arī, lai noteiktu uzraudzības intensitāti, ar kuru KUK regulāri uzrauga bankas. Tomēr ievērojama daļa darbību (42 %) ir neplānotas, piemēram, aktīvu pārdošana vai apvienošanās, kas KUK ir jānovērtē.

39 Savā banku izlasē mēs konstatējām, ka neplānots darbs (piemēram, aizdevumu pārdošanas vai vērtspapīrošanas novērtējums) var ietekmēt plānoto *SREP* darbu. Divās no mūsu izlasē iekļautajām bankām KUK veiktā banku pašnovērtējuma analīze (sk. 32. punkta otro ievilkumu) aizkavējās citu neplānotu, bet steidzamu uzdevumu dēļ, lai gan darbs vēlāk tika izdarīts *SREP* ciklā. ECB izmanto procesu, saskaņā ar kuru apmierina pagaidu vajadzības pēc resursiem, taču KUK uzskatīja, ka ir grūti laikus aizpildīt amata vietas, lai apmierinātu darba prasības.

40 Turklāt, ņemot vērā procesa izmaiņas 2021. gadā, ECB vairs nevērtē, vai piešķirtie resursi bija pietiekami, lai veiktu konkrētus uzdevumus atbilstoši tās prasītajiem standartiem. Tas nozīmē, ka ECB mazāk spēj sasaistīt vajadzības ar resursiem.

41 Mēs aplūkojām arī darbinieku nodrošināšanu darbam uz vietas, t. i., pārbaudēm uz vietas un iekšējo modeļu izmeklēšanām:

- KUK var uzskatīt par nepieciešamu pieprasīt pārbaudi uz vietas, lai sniegtu, piemēram, padziļinātu analīzi par dažādiem riskiem vai iekšējās kontroles sistēmām. Pārbaudes uz vietas veic īpašas pārbaudes komandas;
- ECB veic izpēti par banku iekšējiem modeļiem, ko izmanto, lai noteiktu kapitāla prasības, kuras jāapstiprina ECB.

42 VUM izveides rezultātā ECB tika uzticēta atbildība par pārbaūžu uz vietas veikšanu ar VKI palīdzību. 2022. gada aprīlī par darbībām uz vietas atbildīgajā ECB ģenerāldirektorātā darbinieku skaits bija mazāks par apstiprināto plānu: vakantās amata vietas veidoja 10 % no kopējiem piešķirtajiem personāla resursiem, kas bija 149 amata vietas. Darbinieku trūkums jau tika uzsvērts mūsu [2016. gada ziņojumā par VUM izveidi](#)⁹, un tas samazina ECB spēju veikt darbības uz vietas.

43 Mēs konstatējam, ka 2021. gadā ne visas prioritārās pārbaudes varēja veikt:

- lai gan ECB izvērtē KUK pieprasījumus veikt pārbaudes uz vietas un lemj par prioritāšu sarakstu, tā 2021. gadā nevarēja nodrošināt darbiniekus 10 % no prioritārajām pārbaudēm uz vietas;
- atšķirība starp pieprasījumiem un kapacitāti bija daudz lielāka iekšējo modeļu izpētē. 2021. gadā ECB nevarēja nodrošināt personālu 26 % no prioritārajām izpētēm. Attiecībā uz resursu trūkumu iekšējo modeļu izpētei atbildīgais ECB ģenerāldirektors 2022. gada sākumā izdeva brīdinājumu Uzraudzības valdei, norādot uz būtisku reputācijas risku. Uzraudzības valde vēl nav veikusi nekādus pasākumus, lai reaģētu uz šo brīdinājumu.

44 ECB ir oficiāli nodalīts budžets starp tās centrālās bankas un uzraudzības uzdevumiem, un tā nolūks ir nodrošināt, ka abus uzdevumus var veikt, neskarot vienu otru un atsevišķi vienu no otra. ECB uzraudzības uzdevumu izpildes izdevumus sedz, no uzraudzītajām iestādēm iekasējot gada uzraudzības maksas. Tas atbilst attiecīgajam standartam ([Bāzeles 2. pamatprincips](#))¹⁰, kas paredz, ka uzraudzības iestādi finansē tādā veidā, kas neapdraud tās autonomiju vai darbības neatkarību.

45 Tomēr ECB [Padome](#) nolēma, sākot no 2023. gada, vairs nepalielināt darbinieku skaitu ne centrālās bankas struktūrā, ne uzraudzības struktūrā. Taču ECB uzraudzības struktūra (ar [Uzraudzības valdes](#) priekšsēdētāja un priekšsēdētāja vietnieka starpniecību) var pieprasīt papildu resursus, ja tiek piešķirti jauni vai paplašināti uzdevumi vai rodas īpašas vajadzības uzraudzības izvēles dēļ. Šajā sakarā mēs atzīmējam, ka pēc mūsu revīzijas darba beigām ECB apstiprināja papildu amata vietas, lai samazinātu atkarību no ārējiem resursiem pārbaūžu uz vietas un iekšējo modeļu izpētes veikšanai. Iepriekš minētais nozīmē, ka resursu piešķiršanu ietekmē budžeta

⁹ [Īpašais ziņojums 29/2016](#) "Vienotais uzraudzības mehānisms – labs sākums, bet vajadzīgi turpmāki uzlabojumi", 160. punkts.

¹⁰ Bāzeles Banku uzraudzības komiteja, "Efektīvas banku uzraudzības pamatprincipi", sk. 2. principu.

apsvērumi, kas izriet no ECB kā centrālās bankas lomas, jo uzklausišana lēmumu pieņemšanas procesā (notiek apspriešanās ar VUM Uzraudzības valdes priekšsēdētāju un priekšsēdētāja vietnieku¹¹) nav tas pats, kas neatkarīga lēmuma par uzraudzības budžetu pieņemšana. Tas neatbilst attiecīgajam standartam (sk. 44. punktu), kas paredz, ka uzraudzības resursi jānosaka neatkarīgi. Mēs uzsvērām šo jautājumu arī 2016. gada ziņojumā par VUM izveidi¹².

46 Saskaņā ar tiesisko regulējumu valstu kompetentajām iestādēm ir jānodrošina darbinieki ECB neklātienas un klātienas uzraudzības darbībām. Piemēram, aptuveni 90 % inspektoru uz vietas un aptuveni divas trešdaļas KUK darbinieku ir no VKI. Jaunākais ECB darbinieku apsekojums liecina, ka deviņas no 22 VKI nepilda savas saistības par 32 pilnslodzes ekvivalentiem jeb 4 % no kopējām personāla saistībām. Vislielākā atšķirība bija lielāko un sarežģītāko banku KUK.

47 Notiek eskalācijas process gadījumos, kad VKI nepilda savas personāla komplektēšanas saistības, un pēdējais solis ir oficiāla vēstule, ko ECB nosūta VKI. Lai gan 2021. gadā notika ECB un divu valstu kompetento iestāžu augstākā līmeņa sanāksme, revīzijas laikā ECB nevienai VKI oficiālu vēstuli nebija nosūtījusi. Līdz 2021. gada beigām papildu resursi netika piešķirti.

ECB apspriešanās un apstiprināšanas procesi ir rūpīgi, bet kavē SREP lēmuma savlaicīgu paziņošanu bankām

48 Uzraudzības iestādēm būtu jācenšas nodrošināt, ka bankas laikus saņem uzraudzības norādījumus, vienlaikus nodrošinot, ka novērtējumi un pasākumi ir konsekventi visām bankām. Mēs pārbaudījām, vai ECB process šajā ziņā bija savlaicīgs.

49 ECB SREP lēmumu pieņemšanas procesā jeb SREP ciklā ir četri galvenie posmi:

- KUK veiktais novērtējums;
- ECB horizontālo struktūrvienību veiktā salīdzinošā novērtēšana un pārbaude;
- apspriešanās ar attiecīgajām bankām (dialoga posms);
- apstiprināšanas process.

¹¹ VUM pārstāvību ECB Padomē nodrošina viena persona. ECB Padomē kopā ir 26 locekļi.

¹² Īpašais ziņojums 29/2016 "Vienotais uzraudzības mehānisms – labs sākums, bet vajadzīgi turpmāki uzlabojumi", sk. 47.–52. un 186. punktu.

50 2021. gada *SREP* cikla novērtēšanas posms sākās marta vidū pēc tam, kad bankas iesniedza datus, un līdz jūlija sākumam *SREP* lēmumu projekti tika pabeigti (sk. [6. attēlu](#)). Pēc tam sākās uzraudzības dialogs, kura laikā bankas tika informētas par kvantitatīvajiem un kvalitatīvajiem pasākumiem un ieteikumiem, ko ECB plānoja noteikt, kā arī par to galvenajiem iemesliem. Uzraudzības dialogs beidzās septembra vidū, un nākamajos piecos mēnešos tika veiktas oficiālas darbības, piemēram, juridiskā pārbaude, oficiāls process “tiesības tikt uzklautam”, iekšējie apstiprinājumi un [Uzraudzības valdes](#) un [ECB Padomes](#) galīgais apstiprinājums. Oficiālais process “tiesības tikt uzklautam” bija balstīts uz *SREP* lēmuma projektu, t. i., ietverot kvantitatīvos un kvalitatīvos uzraudzības pasākumus. Bankas varēja sniegt oficiālas piezīmes par šo *SREP* lēmuma projektu.

6. attēls. 2021. gada SREP grafiks

Avots: ERP, pamatojoties uz ECB datiem.

51 Lai gan šis vispārējais process ir rūpīgs, tas nav efektīvs, jo beigu posmi (t. i., dialogs un apstiprināšana) aizņem daudz laika: tie ir aptuveni divas reizes ilgāki nekā novērtēšanas un salīdzinošās novērtēšanas posmi. Attiecībā uz 10 banku izlasi mēs pārbaudījām, cik lielā mērā uzraudzības pasākumi mainījās laikā starp uzraudzības dialogu 2021. gada jūlijā un galīgo SREP lēmumu 2022. gada februārī. Mēs konstatējām, ka, neraugoties uz izlieto to laiku un divām ieviestajām procedūrām (uzraudzības dialogs un “tiesības tikt uzklusītam”), pasākumu saturs vai skaits būtiski nemainījās un tika veiktas tikai dažas izmaiņas pasākumu īstenošanas termiņos. Izņēmums bija īpaši papildu 2. pīlāra prasība attiecībā uz seguma izstrūkumu

ienākumus nenesošiem aizdevumiem, kas tika ieviesta 2021. gadā (sīkāku informāciju par šo papildinājumu sk. [77.–104. punktā](#)).

52 Galīgais rezultāts bija tāds, ka 2021. gada *SREP* ciklā galīgie *SREP* lēmumi bankām tika izdoti tikai 2022. gada februārī, proti, 13 mēnešus pēc 2020. gada decembra beigu atsaucē datuma. Tas bija tikpat ilgi, cik 2018. gada ciklā, bet ilgāk nekā iepriekšējos ciklos, piemēram, 2017., 2019. un 2020. gada ciklos, kad lēmumi tika pieņemti pirms gada beigām. 13 mēnešu periods arī bija ievērojami ilgāks nekā, piemēram, Zviedrijas prudenciālās uzraudzības iestādes izlietotais laiks līdzīga uzdevuma veikšanai (deviņi mēneši). Runājot par ietekmi, procesa kopējais ilgums nozīmē, ka ECB uzraudzītās bankas laikus nesaņem oficiālu un juridisku procesa rezultātu. Bankas riski (piemēram, ienākumus nenesošu aizdevumu un uzkrājumu līmenis) faktiski var mainīties ilgstošā dialoga un apstiprināšanas posmā. Tas palielina risku, ka *SREP* lēmums ir novecojis līdz tā oficiālai izdošanai.

ECB savus instrumentus neizmanto efektīvi, lai nodrošinātu, ka papildu kapitāls pilnībā sedz kredītrisku

53 *SREP* beigās uzraudzības iestāde var noteikt papildu pašu kapitāla prasības, kas pazīstamas kā 2. pīlāra prasības (sk. [08. punktu](#)). Tas attiecas uz gadījumiem, kad uzraudzības iestāde konstatē, ka bankas pašu kapitāls nenodrošina pamatotu segumu kapitāla riskiem, kuriem banka ir vai varētu būt pakļauta, ar nosacījumu, ka šādi riski tiek novērtēti kā būtiski bankai¹³. Saskaņā ar EBI *SREP* pamatnostādņēm¹⁴ 2. pīlāra prasība būtu jānosaka, izvērtējot **katru risku**, un tai būtu jāaptver¹⁵:

- neparedzētu zaudējumu risks un paredzamo zaudējumu risks, kas nav pienācīgi segts ar uzkrājumiem, 12 mēnešu periodā (izņemot gadījumus, kad Kapitāla prasību regulā noteikts citādi), t. s. “neparedzētie zaudējumi”;
- risks, ka banku iekšējo modeļu (t. i., statistikas modeļi, kurus bankas var izmantot, lai noteiktu, cik kapitāla tām vajadzīgs, ņemot vērā to riskus) nepilnību dēļ risks varētu būt novērtēts par zemu;

¹³ EBI *SREP* pamatnostādnes par 2018. gadu, 342. punkts; EBI *SREP* pamatnostādnes par 2022. gadu, 360. punkts.

¹⁴ ECB 2019. gada 15. februārī paziņoja par atbilstību *SREP* pamatnostādņēm.

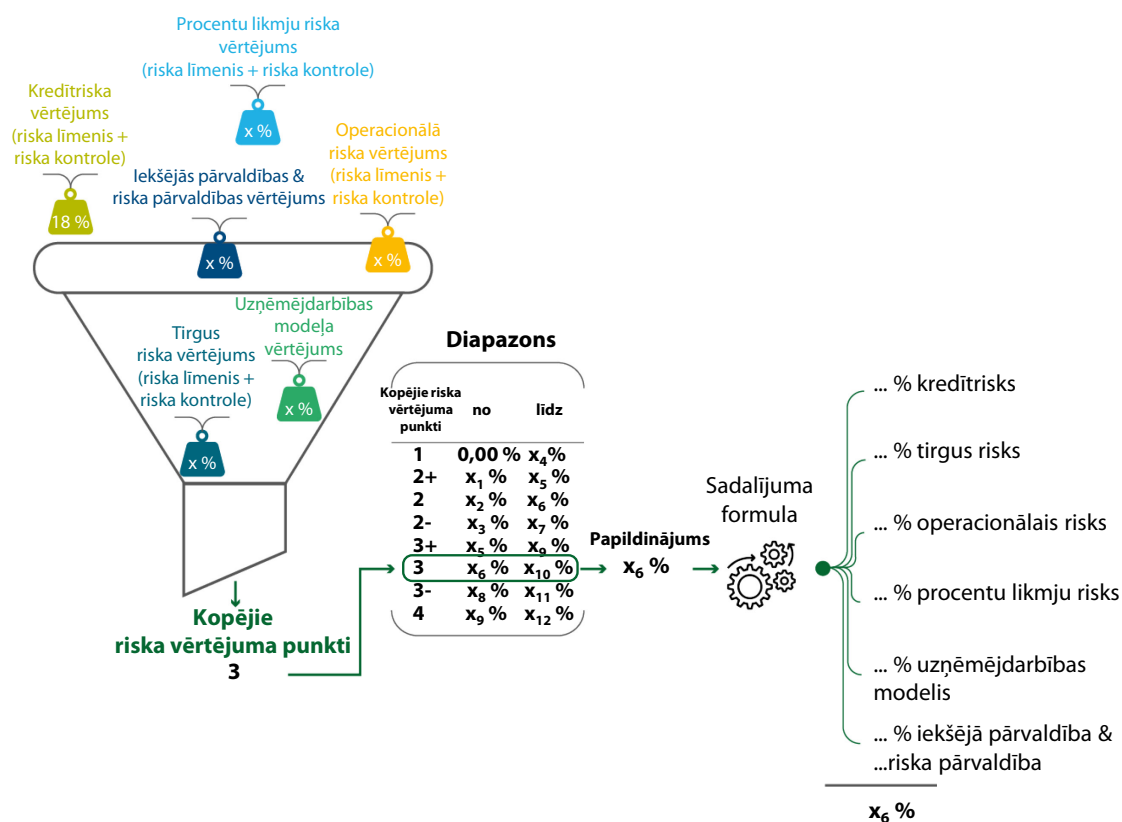
¹⁵ EBI *SREP* pamatnostādnes par 2018. gadu, 348. un 349. punkts; EBI *SREP* pamatnostādnes par 2022. gadu, 368. un 371. punkts.

- o risks, ko rada iekšējās pārvaldības trūkumi, tostarp iekšējās kontroles kārtības un citi trūkumi.

54 Attiecībā uz 2021. gada *SREP* ciklu ECB izvēlējās īstenot jaunu pieeju 2. pīlāra prasību izstrādei, un tā joprojām tiek precizēta. Tas tika darīts, reaģējot uz EBI pārbaudi, kurā tika konstatēts, ka iepriekšējā pieeja ir jāuzlabo. Šī jaunā pieeja ietver četrus posmu procesus:

- o sākumpunkts ir kopējie riska vērtējuma punkti 1. posmā, ko iegūst no *SREP* novērtēšanas posma. Vērtējuma punktus aprēķina automātiski, dažādiem riska elementiem (tiem, kas minēti **1. attēlā**, izņemot likviditāti) piemērojot iepriekš noteiktus svērumus. Pamatojoties uz šiem kopējiem automatizēti iegūtiem punktiem, KUK izvēlas sākotnējo papildinājumu (izteikts procentos no riska svērtajiem aktīviem). Faktiski katram kopējam riska vērtējumam skalā no 1 (zemākais risks) līdz 4 (augstākais risks) ECB iepriekš noteica konkrētu papildinājuma diapazonu (no minimālā līdz maksimālajam). KUK var pielāgot automatizēto kopējo riska vērtējumu noteiktās robežās, lai ņemtu vērā banku riska profilu specifiku;
- o 2. posmā izvēlētais sākotnējais papildinājums tiek sadalīts pēc formulas ne vairāk kā septiņos atsevišķos papildinājumos dažādiem riskiem (piemēram, kredītriskam, operacionālajam riskam, tirgus riskam u. c.). Formulā tiek izmantoti dati no pašas bankas iekšējā kapitāla pietiekamības novērtēšanas procesa (*ICAAP*), t. i., bankas kvantitatīvā novērtējuma par to, kā tās riski tiek segti ar tās 1. pīlāra kapitālu (sk. **09.** punktu);
- o pēc tam KUK 3. posmā atkārtoti novērtē individuālos katra riska papildinājumus (arī atsaucoties uz līdzbiedru etaloniem un citiem standartiem);
- o 4. posmā 2. pīlāra prasība tiek pārrēķināta, saskaitot individuālos katra riska papildinājumus. Galīgie 4. posma papildinājumi var būt lielāki vai mazāki nekā 2. posmā izvēlētais papildinājums. Šā procesa ilustrāciju sk. **7. attēlā**.

7. attēls. Process no sākotnējā vispārējā papildinājuma līdz papildinājumiem atkarībā no konkrētiem riskiem

Avots: ERP, pamatojoties uz ECB datiem.

55 Lai gan pēdējos gados ECB ir veikusi pasākumus, lai palielinātu pārredzamību (sk. 19. punktu), tā vēl nav publicējusi pilnu *SREP* metodiku. Mēs neatklājam informāciju par svērumiem vai diapazoniem, kas izmantoti ECB 2. pīlāra metodikā, jo ECB to uzskata par konfidenciālu informāciju.

56 Mēs vērtējam, cik efektīvi ECB piemēroja EBI *SREP* pamatnostādnes attiecībā uz 2. pīlāra prasības sagatavošanu. Konkrēti, apskatījām, kā ECB uzraudzības metodika un tās īstenošana nodrošina, ka identificētie riski ir pietiekami segti ar kapitālu.

57 EBI pamatnostādnēs, kas piemērojamas 2021. gada *SREP* ciklam (sk. arī 53. punktu), bija noteikts, ka "ICAAP aprēķiniem, ja tos uzskata par ticamiem vai daļēji ticamiem, vajadzētu būt 2. pīlāra prasības noteikšanas sākumpunktam"¹⁶. Ja *ICAAP* netika uzskatīts par uzticamu, uzraudzības etalonu iznākumam vajadzētu būt sākumpunktam. Tomēr ECB izvēlējās neizmantot *ICAAP* kā sākumpunktu. Mēs konstatējam, ka *ICAAP* uzticamība ir zema pat pēc septiņiem VUM uzraudzības gadiem,

¹⁶ EBI *SREP* pamatnostādnes par 2018. gadu, 350. punkts.

un ECB mazāk nekā pusi no banku *ICAAP* 2021. gadā novērtēja kā uzticamus. EBI nav veikusi novērtējumu par ECB jauno metodiku, ko pirmo reizi piemēroja 2021. gada *SREP* ciklā.

58 Faktiski tā vietā, lai par sākumpunktu izmantotu *ICAAP*, kopējais riska vērtējums bija balstīts uz katra riska svērumu (kā minēts **54.** punktā). Svērumi tika piemēroti vērtējumiem, kas iegūti katra riska uzraudzības novērtējumā. 2021. gada ciklā, uz kuru attiecas mūsu revīzija, svērumi visām bankām bija vienādi, tādējādi nebija atspoguļota to īpašā situācija. Mēs atzīmējam, ka 2022. gada cikla svērumi tika mainīti un atšķiras atkarībā no bankas uzņēmējdarbības modeļa. KUK var pielāgot automatizēto kopējo riska vērtējumu noteiktās robežās.

59 Kā minēts iepriekšējos punktos, ECB pašreizējā papildu kapitāla prasību aprēķināšanas metodikā **netiek ievērota katra riska pieeja**, kā prasīts EBI pamatnostādņēs (sk. **53.** punktu). Kopējie riska vērtējuma punkti ir balstīti uz riska līmeņu, kā arī modeļu un citu iekšējās kontroles nepilnību uzraudzības novērtējumu, tātad tas ir riska vērtējuma punktu apvienojums,

- o un tas nozīmē, ka nav iespējams tieši sasaistīt atsevišķus riska izraisītājus ar papildinājumiem par katru risku atsevišķi;
- o tāpat arī mēs neatradām pierādījumus tam, ka ECB būtu kvantitatīvi noteikusi šos riskus katrai bankai. Faktiski 2021. gada ciklā iepriekš pastāvošs rīks šādai kvantitatīvai noteikšanai netika izmantots, un 2022. gada ciklam tas vairs nav pieejams. Piemēram, tā vietā, lai kvantitatīvi noteiktu konkrētu risku¹⁷, ir vērtējuma punkti par visiem riskiem, kas var ietvert vai var neietvert šo konkrēto risku un kontroles nepilnības, kas var būt vai var nebūt saistītas;

¹⁷ EBI *SREP pamatnostādnes* par 2018. gadu, 342. punkts: “Kompetentām iestādēm, izmantojot *SREP* kapitāla novērtējumu, jānosaka, vai iestādes pašu kapitāls nodrošina pamatotu segumu kapitāla riskiem, kuriem iestāde ir vai varētu būt pakļauta, ar nosacījumu, ka šādi riski tiek novērtēti kā būtiski iestādei,” un 343. punkts: “Kompetentām iestādēm tas jādara, nosakot papildu pašu kapitāla apjomu (summu) un sastāvu (kvalitāti), kas iestādei ir jātur, lai segtu riska elementus un riskus, uz kuriem neattiecas Regulas (ES) Nr. 575/2013 1. pants (“papildu pašu kapitāla prasības”), tostarp vajadzības gadījumā pašu kapitāla prasības, lai segtu modeļa, kontroles, pārvaldības vai citu trūkumu radīto risku”; EBI *SREP pamatnostādnes* par 2022. gadu, 368. punkts: “Lai īstenotu iepriekšējā punkta nosacījumus, kompetentajām iestādēm, ņemot vērā katru risku, jānosaka kapitāla summas, kas uzskatāmas par pietiekamām, identificējot, novērtējot un kvantificējot riskus, kuriem iestāde ir pakļauta, bez tam kompetentajām iestādēm būtu jāņem vērā viss iestādes riska profils”.

- o metodikā nav skaidri nošķirti un tās piemērošanā nav uzrādīti riska kartē i) specifiskie riski (īpaši tie, uz kuriem neattiecas 1. pīlāra kapitāla prasības, riski, kas nav pienācīgi segti, un riski, kas nav segti vispār) un ii) 2. pīlāra prasība.

60 Tā kā ECB nevar sadalīt bankas kapitāla papildinājumu atsevišķos riska izraisītājos, tas nozīmē, ka tai **nav pārlicības, ka aprēķinātās 2. pīlāra prasības nodrošina pamatotu risku segumu**, kas ir jāsedz, vai ka modeļa trūkumi un kontroles nepilnības tiek pienācīgi novērsti (sk. **53.** punktu).

61 Iepriekš noteiktie diapazoni, no kuriem izraudzīts sākotnējais papildinājums, nav atjaunināti kopš 2017. gada, un ECB vēl nav veikusi analīzi, lai pārbaudītu, vai diapazoni precīzi atspoguļo attiecīgos riskus bankas līmenī. Pamatojoties uz publiskiem datiem, mēs atzīmējam, ka 2. pīlāra prasības, kas ECB uzraudzītajām bankām noteiktas 2019., 2020. un 2021. gada *SREP* ciklu rezultātā, svārstījās no 0,75 % līdz 3,90 %. Iepriekš noteiktie diapazoni lielā mērā pārklājas (sk. **7. attēlu**), kas nozīmē, ka banka ar zemāku kopējo riska vērtējumu piemērotajā skalā var saņemt augstāku 2. pīlāra prasību papildinājumu nekā banka ar augstāku kopējo riska vērtējumu piemērotajā skalā.

62 Mēs pārbaudījām, vai *ICAAP* bija nozīme, izdarot izvēli noteiktā diapazonā. Konkrēti, ja ECB novērtē *ICAAP* kā neuzticamu, ECB *SREP* rokasgrāmatā paredzēts, ka KUK jāizvēlas no diapazona augšējās robežas. Attiecībā uz 2021. gada *SREP* ciklu mēs konstatējām, ka šie iekšējie norādījumi bieži vien netika ievēroti:

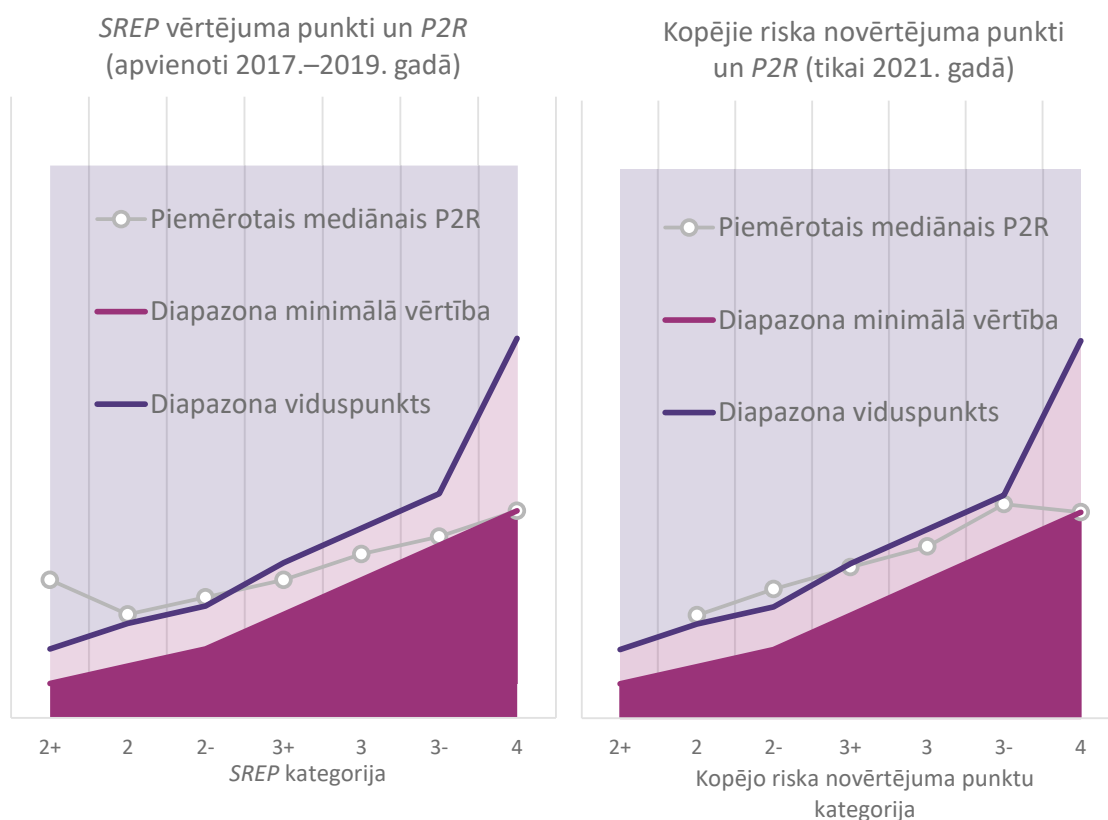
- o kopējās uzraudzības komandas izvēlējās sākotnējos papildinājumus, kas atradās diapazona viduspunktā vai bija par to zemāki, divās trešdaļās gadījumā, kuros ECB konstatēja, ka bankas *ICAAP* nav uzticams. Vairāk nekā pusei banku *ICAAP* nebija uzticams (sk. **57.** punktu);
- o 2021. gadā VUM kopā bija trīs bankas ar sliktāko iespējamo kopējo riska novērtējumu (4) un neuzticamu *ICAAP*. Šīs trīs bankas saņēma 2. pīlāra prasības ierosinātā diapazona pašā zemākajā galā.

63 Mēs arī pārbaudījām, cik lielā mērā ECB izmantoja iepriekš noteiktos diapazonus **2017.–2021. gadam** un nodrošināja konsekveni attiecībā uz to, kā tika noteiktas 2. pīlāra prasības. Mēs konstatējām, ka iepriekš noteikto diapazonu izmantošana nebija konsekventa starp bankām ar zemāku un augstāku identificēto risku.

64 ECB metodika paredz augstākas 2. pīlāra prasības, ja kopējie riska vērtējuma punkti pieaug. Attiecīgi, kā parādīts **8. attēlā**, 2. pīlāra teorētiskās minimālās prasības (t. i., iepriekš noteikto diapazonu minimums, sk. **54.** punktu) palielinās lineāri un 2. pīlāra teorētiskās mediānās prasības pieaug proporcionāli straujāk, jo pieaugošie riska līmeņi un kontroles nepilnības norāda uz lielāku bankas bankrota risku. Tomēr praksē **sliktāks kopējais riska vērtējums pēc punktiem neizraisīja proporcionāli augstākas 2. pīlāra prasības**. Mēs konstatējam, ka 2. pīlāra prasības bankām ar *SREP* vērtējumu 4 patiešām bija augstākas nekā bankām, kuru *SREP* vērtējums bija 2+ (2+ bija labākais ECB piemērotais vērtējums). Tomēr ir vērojama skaidra tendence:

- o jo sliktāks ir *SREP* vērtējums pēc punktiem, jo mazāks ir 2. pīlāra prasības pakāpeniskais pieaugums;
- o jo sliktāks ir *SREP* vērtējums pēc punktiem, jo tuvāka faktiskā 2. pīlāra prasība ir teorētiski iespējamajai minimālajai prasībai un jo lielāka atšķirība ar teorētiski iespējamo mediānu.

8. attēls. *SREP* vērtējuma punkti un 2. pīlāra prasības 2017.–2021. gadā

Piezīme. Attiecībā uz 2020. gadu Covid-19 pandēmijas dēļ netika īstenots pilns *SREP* cikls, un 2021. gada *SREP* ciklā *SREP* vērtējuma punkti tika aizstāti ar kopējiem riska vērtējuma punktiem.

Avots: ERP, pamatojoties uz ECB datiem.

65 Konkrēti (sk. arī **8. attēlu**), mēs konstatējām, ka:

- o bankām ar zemāku identificēto risku (*SREP* vērtējums 1, 2+, 2, 2-) ECB izvēlējās vidējo 2. pīlāra prasību virs iepriekš noteiktā diapazona viduspunkta;
- o bankām ar augstāku identificēto risku (*SREP* vērtējums 3+, 3, 3-, 4) ECB izvēlējās 2. pīlāra prasības, kas bija zemākas par iepriekš noteiktā diapazona viduspunktu, faktiski tuvāk diapazona minimālajai vērtībai vai pat zem tās;
- o bankām ar *SREP* vērtējumu 4 ECB nevienā gadā nebija noteikusi 2. pīlāra prasību, kas būtu augstāka par 3,90 %. Trijos gadījumos bankas ar *SREP* vērtējumu 4 saņēma 2. pīlāra prasības, kas bija zemākas par ieteikto diapazona minimumu.

66 Mūsu veiktā analīze par banku *ICAAP* attiecībā uz 10 banku izlasi parādīja, ka ECB noteiktās 2. pīlāra prasības četros gadījumos bija ievērojami zemākas un divos gadījumos ievērojami augstākas nekā nesegtie riski, ko šīs bankas konstatēja, izmantojot savus *ICAAP*. Turklāt, ja būtu ņemti vērā banku *ICAAP* (neatkarīgi no to uzticamības), 2. pīlāra prasības kopumā būtu bijušas daudz neviendabīgākas. Novērtējums, ko ECB veica saistībā ar tās 2. pīlāra prasību metodikas attīstību, deva līdzīgus rezultātus. Tas kopā ar citiem iepriekš minētajiem jautājumiem (sk. **59.–61.** punktu) nozīmē, ka ECB nav pārliecības, ka iepriekš noteiktie diapazoni faktiski atspoguļo attiecīgos riskus banku līmenī.

67 Salīdzinājumam mēs atzīmējam, ka, lai gan 2021. gada ciklā ECB noteica 2. pīlāra prasības robežās no 0,75 % līdz 3,90 %, cita ES uzraudzības iestāde noteica 2. pīlāra prasības robežās no 0,78 % līdz 76,10 %, kas ievērojami pārsniedz ECB augstāko piemēroto prasību.

68 Visbeidzot, ierobežotās atšķirības iepriekš noteiktajos diapazonos un sistemātiska 2. pīlāra prasību izvēle diapazona zemākajā daļā attiecībā uz visvājākajām bankām palīdz izpildīt augstākas prasības tām bankām, kurām nebūtu pietiekama kapitāla (manevrēšanas iespēju).

69 Mēs arī pārbaudījām, cik lielā mērā ECB mēģina izmērīt tās uzlikto 2. pīlāra prasību **konsekvenci laika gaitā**. Mēs konstatējām, ka kvalitātes nodrošināšanas procesa ietvaros ECB veic *ex post* pārbaudi par riska rādītāju, *SREP* vērtējumu un 2. pīlāra prasību attīstību tās uzraudzībā esošajām bankām. Šajās pārbaudēs galvenā uzmanība pievērsta salīdzinājumam ar citām bankām tajā pašā gadā un ar to pašu banku iepriekšējā gadā. ECB maz uzmanības pievērš norisēm ilgākā laikposmā, kurās var novērot lielas pamatā esošā riska līmeņa izmaiņas.

70 2021. gada *SREP* cikls bija pirmais, par kuru ECB paziņoja bankām 2. pīlāra prasības galvenos izraisītājus kvalitatīvā izteiksmē. 2. pīlāra prasība kā tāda tika paziņota *SREP* lēmumā, un galvenie izraisītāji tika paziņoti pavadvēstulē. Mēs nevērtējam pamatojuma likumību, t. i., vai tas atbilst Savienības tiesību aktos noteiktajiem standartiem¹⁸. Tomēr mēs konstatējam, ka bankas nesaņēma katram atsevišķajam riskam atbilstošus papildinājumus (procentus). Salīdzinājumam – cita ES uzraudzības iestāde sniedz bankām sīkāku informāciju par 2. pīlāra prasības komponentiem. Faktiski ECB metodika pēc savas koncepcijas neļauj sniegt detalizētu informāciju par i) to, kuri nesegtie riski ir bijuši 2. pīlāra prasību pamatā un cik lielā mērā, un ii) kas bija pamatā izmaiņām gadu no gada, ja tādas bija. Tomēr EBI pamatnostādnes¹⁹ (sk. 57. punktu) ir noteikts, ka uzraudzītājiem ir **skaidri jāpamato** bankām jebkādas papildu pašu kapitāla prasības, **pamatojoties uz katru atsevišķu risku, bet ar pašreizējo pieeju tas nav iespējams.**

ECB efektīvi neizmanto savas uzraudzības pilnvaras, lai dotu norādījumus bankām labāk pārvaldīt kredītrisku

71 ECB ir uzraudzības pilnvaras un instrumenti, lai dotu norādījumus bankām veikt korektīvus pasākumus. Kvalitatīvo uzraudzības pasākumu (sk. 1. *attēlu*) mērķis ir prasīt bankai samazināt objektīvā riska līmeni vai stiprināt pārvaldības un kontroles pasākumus. Šie pasākumi, kas parasti ir izklāstīti *SREP* lēmumā, var ietvert prasības un ieteikumus. Ieteikumu neievērošanas gadījumā eskalācijai parasti izmanto kvalitatīvās prasības. Ārkārtas gadījumos ECB var pat pieprasīt valdes locekļu atļaušanu vai licences anulēšanu, ja bankas iekšējā kontrole neatbilst juridiskajām prasībām. Atsaucoties uz visu uzraudzīto banku kopumu, mēs vērtējam, vai ECB efektīvi izmantoja šos pasākumus, lai reaģētu uz tās identificētajiem riskiem.

¹⁸ Līgums par Eiropas Savienības darbību, 296. pants, un saistītā judikatūra (piemēram, Vispārējās tiesas spriedums lietā T-411/17).

¹⁹ EBI *SREP* pamatnostādnes par 2018. gadu, 354. punkts: “Kompetentajām iestādēm būtu jānodrošina, ka papildu pašu kapitāla prasības, kas noteiktas katram riskam, paredz pareizu riska segumu. Šajā nolūkā kompetentajām iestādēm: a) **skaidri jāpamato** jebkādas papildu pašu kapitāla prasības, kas būtiski atšķiras no ticamu *ICAAP* aprēķinu vai etalona aprēķinu rezultātiem; EBI *SREP* pamatnostādnes par 2022. gadu, 363. punkts: “Nosakot papildu pašu kapitāla prasības un attiecīgā gadījumā sniedzot norādījumus, kompetentajām iestādēm: (..) b) **skaidri jāpamato visi papildu pašu kapitāla prasībās iekļautie elementi** attiecībā uz *P2R*” un 7.6. iedaļa.

72 Mēs konstatējam, ka ECB *SREP* rokasgrāmatā, kā arī citos norādījumu dokumentos nav sniegti visaptveroši norādījumi par to, kā KUK būtu jāreaģē uz būtiskiem trūkumiem saistībā ar kredītrisku, un tas dod KUK ievērojamu rīcības brīvību. Praksē ECB vairāk paļaujas uz ieteikumiem, nevis uz prasībām bankām.

73 Savā izlasē mēs novērojam vairākas bankas ar atkārtotiem ieteikumiem un/vai būtiskiem ar kredītrisku saistītiem trūkumiem laikposmā no 2019. līdz 2021. gadam, kurām: i) kredītriska kontroles vērtējums un 2. pīlāra prasības tajā pašā periodā palika nemainīgas un ii) pasākumu stingrība nepalielinājās. Tā notiek, lai gan ECB var izmantot kvalitatīvas prasības ieteikumu neīstenošanas gadījumā (sk. **71.** punktu).

74 Mēs arī aplūkojam vispārējo tendenci attiecībā uz bankām ar visvājākajiem kredītriska kontroles vērtējuma punktiem (t. i., vērtējumu 4) 2017.–2021. gada periodā. Visā uzraudzītajā kopā bija seši šādi gadījumi. Kā parādīts **1. tabulā**, mēs konstatējam, ka piecos gadījumos ECB uzraudzība nenovērsa pastāvīgās nepilnības banku kredītriska pārvaldībā, jo vērtējums pēc punktiem joprojām bija vājš. Faktiski uzraudzības pasākumi tika veikti ar kavēšanos, un to rezultātā vēl nebija panākti paredzētie uzlabojumi. Turklāt pusei no šīm sešām bankām 2. pīlāra prasība saglabājās stabila vai pat bija samazinājusies.

1. tabula. Bankas, kuru kredītriska kontroles vērtējums ir četri, un uzraudzības pasākumi (UP) (2017.–2021. g.)

Banka	2017	2018	2019	2020	2021
A	4	4	4	4 (UP)	4
B	4	4	4	4	3
C	3	3	4	4 (UP)	4
D	3	3	4	4 (UP)	4 (UP)
E	2	2	3	3 (UP)	4 (UP)
F	3	3	3	3 (UP)	4 (UP)

Piezīmes.

- 1) Vērtējuma uzlabojums ir izcelts zaļā krāsā.
- 2) Vērtējuma pazemināšanās ir izcelta oranžā krāsā.

Avots: ERP, pamatojoties uz ECB datiem.

75 Līdzīgi, ja banka nepilda juridisko prasību par pareizu un efektīvu *ICAAP*, ECB var pilnībā izmantot savas uzraudzības pilnvaras (sk. **71.** punktu). Tomēr, kā minēts **57.** punktā, septiņus gadus pēc VUM izveides lielākajai daļai tieši uzraudzīto banku joprojām nav uzticamu *ICAAP*.

76 Tas norāda uz trūkumiem ECB efektivitātē, sniedzot norādījumus bankām par to, kā novērst tās konstatētos trūkumus, kas nozīmē, ka ECB nevar nodrošināt, ka identificētie riski tiek savlaicīgi novērsti un līdz ar to pienācīgi pārvaldīti banku līmenī.

ECB ir pastiprinājusi centienus, lai risinātu prudenciālās problēmas saistībā ar vēsturiskajiem INA, bet neizmanto savus instrumentus pēc iespējas labāk

77 Starptautiski pieņemtie standarti, proti, *Bāzeles pamatprincipi (konkrēti, 18. pamatprincips)*, prasa uzraudzības iestādēm noteikt, vai bankām ir atbilstoša politika un procesi problemātisko aktīvu (tostarp ienākumus nenesošu aizdevumu) agrīnai identificēšanai un pārvaldībai, kā arī atbilstošu uzkrājumu un rezervju uzturēšanai. Aktīvu kvalitātes jautājumu risināšana ir bijusi viena no galvenajām ECB prioritātēm kopš VUM izveides 2014. gadā. Tā ir uzsvērusi **kredītrisku, kā arī ienākumus nenesošu aizdevumu paaugstināto līmeni kā galvenos riskus**, ar kuriem saskaras eurozonas bankas. ECB ir novērojusi arī “banku atšķirīgās pieejas INA identificēšanai, novērtēšanai, pārvaldībai un norakstīšanai”²⁰.

78 Mēs novērtējam ECB darbības efektivitāti minēto standartu un attiecīgo ES tiesību aktu īstenošanā. Mūsu revīzijā galvenā uzmanība tika pievērsta **aizdevumiem, kas pirms 2018. gada aprīļa klasificēti kā ienākumus nenesoši** un ko dēvē arī par **vēsturiskajiem INA**. Mēs attiecīgi vērtējam, vai ECB:

- a) nodrošināja savlaicīgu risinājumu prudenciālajām bažām, kas saistītas ar vēsturiskajiem ienākumus nenesošajiem aizdevumiem;
- b) nodrošināja vienlīdzīgu attieksmi;
- c) efektīvi izmantoja uzraudzības instrumentus.

²⁰ ECB, *Norādījumi bankām par ienākumus nenesošiem kredītiem*, 2017, 5. lpp.

79 ECB 2017. gada 20. martā publicēja savus **INA norādījumus** kā “uzraudzības instrumentu, kura mērķis ir precizēt uzraudzības gaidas attiecībā uz INA identificēšanu, pārvaldību, novērtēšanu un norakstīšanu jomās, kurās spēkā esošās regulas, direktīvas vai pamatnostādnes nesniedz informāciju vai nav konkrētas”. ECB tajos:

- o detalizēti apraksta, ko tā sagaida no bankām attiecībā uz **grāmatvedības standartu** īstenošanu, jo īpaši attiecībā uz to, kā nodrošināt uzkrājumus INA, kā novērtēt ar INA saistīto nodrošinājumu, kā aplēst zaudējumus nodrošinātiem un nenodrošinātiem aizdevumiem, un sniedz norādījumus par INA norakstīšanu. INA norādījumos arī izklāstīts, ka uzkrājumu veidošanai ir izšķiroša nozīme banku sistēmas drošības un stipruma nodrošināšanā un ka uzraudzības iestādēm ir jāpieņem lēmumi par uzkrājumu **pietiekamību un savlaicīgumu**;
- o sniedz sīkāku informāciju par to, kas jāiekļauj **INA samazināšanas stratēģijā**, kas **bankām ar augstu INA līmeni** jāiesniedz ECB. Bankām reālā, bet pietiekami vērienīgā termiņā ir jānosaka mērķrādītāji INA samazināšanai (INA samazināšanas mērķrādītāji). 2021. gada *SREP* ciklā ECB 39 bankas uzskatīja par bankām ar “lieliem INA”.

80 ECB paziņoja, ka norādījumus ņem vērā *SREP* un tie ir “nesaistoši”. Mēs atzīmējam, ka ECB tomēr gaidīja, ka bankas “pēc uzraudzības pieprasījuma paskaidros un pamatos jebkādas novirzes”, un “neatbilstība var izraisīt uzraudzības pasākumus”. Tāpēc, lai gan pienākumi nav *de jure* saistoši, ECB *de facto* ir uzlikusi jaunus pienākumus.

81 ES tiesiskais regulējums saskaņā ar ECB mikroprudenciālās uzraudzības mandātu piešķir ECB **pilnvaras²¹ pieprasīt īpašu i) uzkrājumu veidošanas politiku vai ii) aktīvu uzskaiti**. Īpaša aktīvu uzskaitē nozīmē, ka ECB var pieprasīt kredītiestādēm piemērot īpašas korekcijas (atskaitījumus, filtrus vai līdzīgus pasākumus) pašu kapitāla aprēķiniem, ja bankas piemērotā grāmatvedības apstrāde no uzraudzības viedokļa netiek uzskatīta par piesardzīgu. Komisija uzskata, ka, kā norādīts tās **2017. gada VUM apskatā**, šo pilnvaru izmantošana ir īpaši svarīga INA problēmas risināšanā. Šo viedokli ES likumdevēji atkārtoja 2019. gada aprīlī, kad tie pieņēma²² “prudenciālo atbalsta mehānismu”, kas piemērojams aizdevumiem, kuru izcelsme ir pēc 2019. gada 26. aprīļa, un skaidri izslēdza vēsturiskos ienākumus nenesošos aizdevumus.

²¹ ECB uzraudzības pilnvaras ir izklāstītas VUM regulas 16. panta 2. punkta d) apakšpunktā.

²² Regula (ES) 2019/630, 6. apsvērums.

82 ECB *SREP* rokasgrāmatā šīs īpašās pilnvaras nav konkrēti minētas, lai gan tajā ir vairākkārt uzsvērts, ka KUK ir atbildīgas par to, lai noteiktu, vai **banku uzkrājumi ir pietiekami un savlaicīgi izveidoti**. Grāmatvedības standarti nosaka, ka uzkrājumi jāiegrāmato visā darbības laikā paredzamo zaudējumu apmērā²³. Visā darbības laikā paredzamie zaudējumi jābalsta uz **reālu** aplēsi par turpmākiem maksājumiem (piemēram, nodrošinājuma atgūšanu), ko banka vēl var saņemt. Noteiktos apstākļos šīs pilnvaras ļauj arī mazināt prudenciālās bažas, ja grāmatvedības standarti nenodrošina pilnīgu risku segumu, piemēram, ja bankas lielā mērā paļaujas uz nodrošinājumu, kas tiek reti realizēts. Tomēr mēs **neatradām pierādījumus tam, ka ECB būtu nopietni apsvērusi iespēju vajadzības gadījumā sistemātiski izmantot šīs īpašās pilnvaras attiecībā uz uzraudzītajām bankām**.

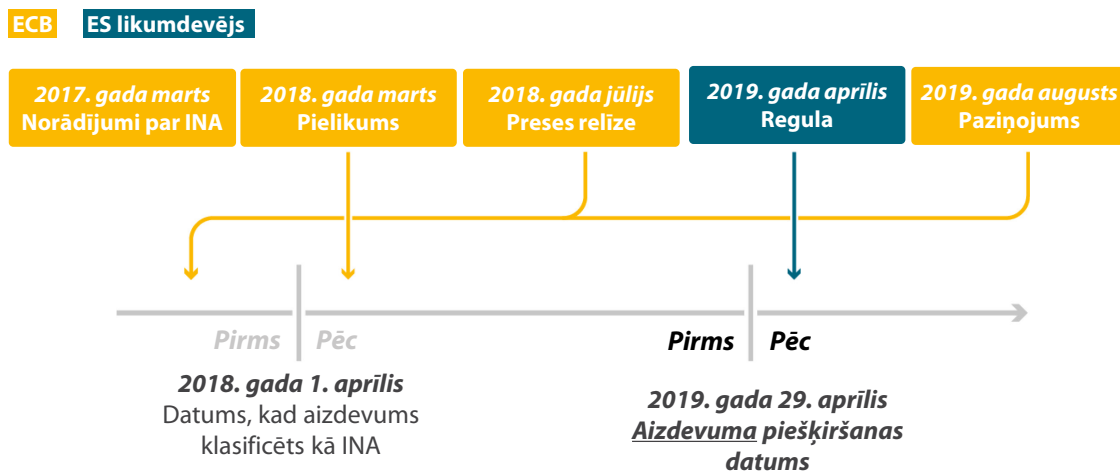
83 Attiecībā uz KUK uzdevumu nodrošināt i) savlaicīgu un pietiekamu uzkrājumu veidošanu INA, ii) banku atbilstību grāmatvedības standartiem, kā arī iii) banku kredītu pārvaldības pareizību (tostarp kreditēšanas standartus, cenu noteikšanu, kavēto maksājumu pārvaldību, riska pārvaldību) skatīt **71.–76.** punktu par uzraudzības pasākumu izmantošanu. Konkrēti, mēs konstatējām, ka, atsaucoties uz banku izlasi, praksē **ECB i) nepiemēroja** uzraudzības pasākumus, kas pieprasītu bankām iegrāmatot papildu uzkrājumus, vai ii) **nepiemēroja** pirmā līmeņa pamata kapitāla atskaitījumus (sk. **09.** punktu).

84 2017. gada norādījumos tika paziņots, ka nākamais solis ir ECB “plāns pievērst lielāku uzmanību uzkrājumu un norakstīšanas savlaicīguma uzlabošanai”. 2018. un 2019. gadā tā patiešām papildināja šos norādījumus ar tā dēvētajām gaidām attiecībā uz segumu (notikumu secība ir redzama **9. attēlā**):

- 2018. gada martā ECB pieņēma **pielikumu**, kas piemērojams tikai **jauniem INA** (tiem, kas **klasificēti kā tādi, sākot no 2018. gada 1. aprīļa**). Attiecībā uz aizdevumiem, kuru izcelsme ir **pēc 2019. gada 26. aprīļa**, un saistītajiem INA ES likumdevēji 2019. gada aprīlī pieņēma “**prudenciālo atbalsta mehānismu**” pirmā līmeņa pamata kapitāla atskaitījumu veidā, ja INA nav pietiekami segti ar uzkrājumiem vai citām korekcijām (sk. **81.** punktu);
- 2018. gada 11. jūlijā ECB preses relizē pavēstīja, ka gaidas attiecībā uz segumu ir piemērojamas arī vēsturiskajiem INA (**aizdevumiem, kas pirms 2018. gada aprīļa klasificēti kā ienākumus nenesoši aizdevumi**). Sīkāka informācija par pieeju tika sniegta 2019. gada augusta **Paziņojumā**.

²³ 9. starptautiskais finanšu pārskatu standarts “*Finanšu instrumenti*” (9. SFPS), 5.5. iedaļa “*Vērtības samazināšanās*”.

9. attēls. INA piemērojamo noteikumu hronoloģija

Avots: ERP, pamatojoties uz ECB publikācijām un tiesību aktiem.

85 Gaidas attiecībā uz segumu bija paredzētas, lai **novērstu prudenciālos riskus, kas saistīti ar ECB konstatēto paaugstināto INA līmeni** (sk. 77. punktu). Mēs atzīstam ECB politikas izvēli. Mēs nepārbaudījām tās pamatojumu vai lēģitimitāti. Tā vietā mūsu revīzijā galvenā uzmanība tika pievērsta politikas īstenošanai un ietekmei. Izvirzītie politikas mērķi²⁴ bija šādi:

- o “palīdzēt bankām **samazināt INA līmeni**”;
- o “nākotnē izvairīties no nenodrošinātu ilgstoši turētu INA **pārmērīgas uzkrāšanās** banku bilancēs”;
- o “nodrošināt, ka bankas **neuzkrāj** ilgstoši turētus INA, **kas nav pietiekami nosegti ar uzkrājumiem**”.

86 Šīs gaidas **attiecas uz visām ECB uzraudzītajām bankām**. Lai gan ECB gaidas attiecībā uz segumu ir apzīmētas kā “nesaistošas” (sk. 80. punktu), gadījumā, ja bankas šīm gaidām neatbilst, tām piemēro papildu 2. pīlāra prasību (tā sauktais 2. pīlāra papildinājums) **neatkarīgi no tā, vai šīm bankām ir augsts INA līmenis vai ne** (sk. 79. punkta otro ievilkumu).

²⁴ Šie izvirzītie politikas mērķi ir izklāstīti 2018. gada Pielikumā un 2019. gada Paziņojumā.

87 Saistībā ar gaidām attiecībā uz segumu pirmo reizi tika ieviesta **pakāpeniskas (kalendāras) uzkrājumu veidošanas** koncepcija ES līmenī. Grafiki (kalendāri) pilnīgas prudenciālās uzkrājumu veidošanas panākšanai bija balstīti uz ECB novērtējumu, kurā bija aplūkota iespējamā ietekme uz katru atsevišķu banku, un rezultātā 2017. gada beigās tika izveidotas trīs banku grupas, pamatojoties uz to attiecīgajiem INA īpatsvaram. Katrai no trim grupām ECB noteica dažādus grafikus: no 2024. gada beigām līdz 2026. gadam nodrošinātiem aizdevumiem un no 2023. gada beigām līdz 2025. gadam nenodrošinātiem aizdevumiem. Ar izraudzīto pieeju ECB centās panākt līdzsvaru starp pilna seguma nodrošināšanu un finanšu sloga sadalījumu bankām laika gaitā.

88 Centieni pakāpeniski palielināt prudenciālos uzkrājumus vairāku gadu laikā, kamēr sasniegts pilnīgs segums, bija paredzēti, lai atturētu bankas no iepriekš novērotās nogaidošās pieejas un lai sekmētu galvenā mērķa – samazināt INA līmeni – sasniegšanu.

89 Gaidas attiecībā uz segumu bija balstītas uz novērojumu, ka, jo ilgāk aizdevums ir bijis ienākumus nenesošs, jo lielāks ir risks, ka gaidāmās nākotnes naudas plūsmas neīstenosies, un jo mazāka ir atgūšanas vērtība. Lai gan tika risināti tādi gadījumus, kuros banku paļaušanās uz nodrošinājumu un regulāru maksājumu trūkums rada prudenciālu risku, t. i., **bažas par uzkrājumu līmeni, tas nebija ECB galvenais mērķis**, bankas tika mudinātas iegrāmatot maksimālo uzkrājumu līmeni, kas iespējams saskaņā ar piemērojamo grāmatvedības standartu, t. i., pamatojoties uz reālām aplēsēm par visā darbības laikā paredzamajiem zaudējumiem (sk. **82.** punktu), vai pēc savas iniciatīvas korigēt (regulatīvo) kapitālu (brīvprātīgi pirmā līmeņa pamata kapitāla atskaitījumi). **Starptautiskie grāmatvedības standarti prasa pilnīgu uzkrājumu veidošanu** visā darbības laikā paredzamajiem zaudējumiem **nekavējoties**, tiklīdz aizdevums kļūst ienākumus nenesošs (un korekcijas ikreiz, kad mainās ekonomiskie apstākļi).

90 Lai gan ECB mērķis bija atturēt no nogaidošās pieejas un censties panākt savlaicīgu samazinājumu (sk. **88.** punktu), tā **deva bankām vairākus gadus, lai tās atbilstu** ECB gaidām (sk. **87.** punktu). ECB arī uzskatīja par nepieciešamu nodrošināt bankām gan vēlāku sākuma datumu (t. i., 2020. gads), gan pakāpeniskas ieviešanas risinājumu. Tas notika, neraugoties uz to, ka vairāk nekā puse no vēsturiskajiem INA jau bija ienākumus nenesoši piecus gadus vai ilgāk, kad galu galā uz tiem attiecās ECB gaidas attiecībā uz segumu. Piemēram, 2018. gada martā nodrošināts aizdevums jau septiņus gadus vai ilgāk varētu būt bijis ienākumus nenesošs, bet pilnīgs prudenciālais segums tiktu prasīts tikai 2026. gadā.

91 Vēlāks sākuma datums cita starpā bija paredzēts kā stimuls bankām proaktīvi samazināt ienākumus nenesošos aizdevumus, ECB nepiemērojot uzraudzības pasākumu. Tomēr tas **nedarbojās, kā gaidīts**, jo daudzas bankas reaģēja tikai tad, kad bija iespēja, ka **2021. gada SREP ciklā pirmo reizi tiks piemērots 2. pīlāra** papildinājums. Sistemātiskāka ECB uzraudzības pilnvaru izmantošana (sk. **81.** punktu), **sākot no 2017. gada**, kas vērsta uz bankām, kuras identificētas kā tādas, kurām nav pietiekami segti INA, būtu varējusi sniegt ātrākus rezultātus gadījumos, kad bankām patiešām nebija pietiekamu uzkrājumu, vai nu no grāmatvedības, vai prudenciālās uzraudzības viedokļa. ECB pieeja **pēc savas koncepcijas šo jautājumu neatrisināja uzreiz, bet gan nodrošināja pakāpenisku virzību.**

92 Turklāt šī pieeja noveda pie tā, ka **attieksme pret bankām nebija vienlīdzīga.** Pirmkārt, sekas bija tādas, ka bankām ar lielāku INA apjomu, kas nebija pienācīgi segti, tika dots vēl vairāk laika (līdz diviem gadiem) salīdzinājumā ar bankām, kurām bija lielāks sākotnējais segums (sk. **87.** punktu).

93 Otrkārt, ECB pieeja ļauj bankām izvēlēties, kas tām ir visizdevīgākais. Faktiski pastāv dažādi veidi, kā panākt INA segumu, kā aprakstīts **2. tabulā.**

2. tabula. Seguma sasniegšanas veidi un saistītā ietekme

Kādā veidā?	Ko tas nozīmē? (neizsmeļošs apraksts)
Uzkrājumi	Izdevumi, kas samazina bankas peļņu vai palielina tās zaudējumus, parasti samazinot nesadalīto peļņu (balance). Nesadalītā peļņa ir regulatīvā pirmā līmeņa pamata kapitāla sastāvdaļa (sk. 09. punktu).
Pirmā līmeņa pamata kapitāla atskaitījums (1. pīlārs)	Tas samazina regulatīvo pirmā līmeņa pamata kapitālu, kas ir pieejams kapitāla prasību izpildei.
P2R (2. pīlārs) papildinājums	Kapitāla prasība, ko daļēji izpilda: <ul style="list-style-type: none"> — regulatīvais pirmā līmeņa pamata kapitāls (56,25 %) un — citi kapitāla komponenti. Sk. 2. attēlu.

Avots: ERP veiktā analīze.

94 2. pīlāra papildinājums atstāj neskartu pieejamo kapitālu; tas tikai palielina kapitāla prasību. Turklāt 2. pīlāra papildinājums ir jāsedz no pirmā līmeņa pamata kapitāla tikai par 56,25 % (sk. **2. tabulu**). Pirmā līmeņa pamata kapitāls ir augstākās kvalitātes regulatīvais kapitāls²⁵. Tādējādi 2. pīlāra papildinājums bieži vien ir lētāks salīdzinājumā ar citiem instrumentiem, t. i., pirmā līmeņa pamata kapitāla atskaitījumiem un uzkrājumiem. Pēdējiem diviem ir tieša un lielāka negatīva ietekme uz pirmā līmeņa pamata kapitālu, kas ir pieejams regulatīvā kapitāla prasību segšanai.

95 Treškārt, mēs konstatējam, ka 2. pīlāra prasību pieeja pēc savas koncepcijas rada atšķirības starp bankām, kuras proaktīvi veica atskaitījumus vai iegrāmatoja uzkrājumus pirms atsaucē datuma (iepriekšējā gada 31. decembris, piemēram, 2020. gada decembris attiecībā uz *SREP* 2021. gada ciklu), un bankām, kuras nebija rīkojušās. Tas ir tāpēc, ka 2. pīlāra papildinājums stājas spēkā tikai ar *SREP* lēmumu, parasti aptuveni vienu gadu pēc atsaucē datuma. Tas attiecas arī uz gadījumiem, kuros banka, lai izvairītos no 2. pīlāra papildinājuma piemērošanas, samazina sākotnējo izrūkumu, veicot darbības (galvenokārt uzkrājumus) nākamajā gadā. Faktiski ECB ņem vērā šādus papildu uzkrājumus pirms galīgā 2. pīlāra papildinājuma noteikšanas, tādējādi dodot šīm bankām arī papildu gadu.

96 Gaidu attiecībā uz segumu **panākumus varēs novērtēt tikai** tad, kad tās būs pilnībā īstenotas **līdz 2026. gada beigām**, t. i., deviņus gadus pēc INA norādījumu izdošanas. Lai gan mēs neesam novērtējuši ne cēloņsakarību starp ECB darbībām un INA samazināšanos, ne **citu faktoru ietekmi** (sk. **15.** punktu), ECB darbības, visticamāk, ir veicinājušas pastāvīgu samazinājumu pēdējo piecu gadu laikā (sk. **4. attēlu**).

97 Tā vietā mūsu revīzijas uzmanības centrā bija gaidu attiecībā uz segumu īstenošanas process 2021. gadā, kad ECB pirmo reizi izmantoja 2. pīlāra papildinājumus. 2021. gada *SREP* ciklā (pamatojoties uz 2020. gada beigu datiem, sk. **91.** punktu) 22 no 110 bankām tika noteikts 2. pīlāra papildinājums seguma izrūkamam. Faktiski lielākā daļa banku līdz 2020. gada beigām bija izpildījušas ECB uzraudzības gaidas attiecībā uz segumu, iegrāmatojot uzkrājumus. Puse no bankām, kas beidzot saņēma 2. pīlāra papildinājumu, ievērojami samazināja savu seguma izrūkumu, galvenokārt 2021. gadā iegrāmatojot uzkrājumus vai veicot pirmā līmeņa pamata kapitāla atskaitījumus. Galu galā uzkrājumu veidošana bija visplašāk izmantotais instruments, lai izpildītu gaidas attiecībā uz segumu.

²⁵ Pirmā līmeņa pamata kapitāla rādītājam, t. i., attiecībai starp bankas "pirmā līmeņa" kapitālu un riska svērtajiem aktīviem, ir vislielākā nozīme, jo tas atspoguļo bankas vispārējo finansiālo stiprību.

98 Kopumā 2. pīlāra papildinājumi attiecībā uz vēsturiskajiem INA atsevišķām bankām svārstījās no 0,01 % līdz 0,30 %. Tie bija:

- o ļoti neliela daļa no banku kopējām kapitāla prasībām, kas pēc 2021. gada *SREP* vidēji bija 13,50 %;
- o ļoti mazi arī salīdzinājumā ar 2. pīlāra “parastajiem” papildinājumiem: vidējais rādītājs VUM kopā bija 2,24 %, bet maksimālais noteiktais papildinājums bija 3,90 % (sk. 61. punktu). Kopumā 2. pīlāra prasības salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu palielinājās par 0,20 procentpunktiem, ko galvenokārt izraisīja 2. pīlāra papildinājuma piemērošana, lai izpildītu ECB gaidas attiecībā uz segumu.

99 2. pīlāra papildinājuma aprēķināšanas process ietver vairākus posmus:

- 1) iztrūkuma aprēķins pirms atbrīvojumiem (= gaidas attiecībā uz segumu mīnus pieejamais segums (piemēram, uzkrājumi));
- 2) iespējamo atbrīvojumu noteikšana un analīze;
- 3) iztrūkuma aprēķināšana pēc atbrīvojumiem;
- 4) korekcijas pēc atsaucē datuma (piemēram, papildu uzkrājumi vai INA pārdošana);
- 5) 2. pīlāra galīgā papildinājuma aprēķināšana un piemērošana.

100 Papildus saviem regulārās ziņošanas pienākumiem bankām bija jāiesniedz konkrēti dati, lai noteiktu gaidas attiecībā uz segumu un pieejamo kapitāla piedāvājumu prudenciālās uzkrājumu veidošanas vajadzībām. Bankas varēja arī identificēt gadījumus, kad, piemērojot gaidas attiecībā uz segumu, tiktu nodrošināts vairāk nekā 100 % segums. Turklāt bankas varēja pieprasīt atbrīvojumus, piemēram, izslēgt tos INA, par kuriem tika veikti regulāri pamatsummas un procentu maksājumi, lai veiktu pilnīgu atmaksu.

101 ECB bija jāpārbauda banku pārskatu ticamība saskaņā ar ECB standarta procedūrām. Iespējamie atbrīvojumi tika novērtēti, kombinējot automatizētu un atsevišķu gadījumu analīzi, lai nodrošinātu, ka uzraudzības gaidas ir atbilstošas visos gadījumos, jo īpaši, vai ir izpildīti atbrīvojuma kritēriji. Galu galā ECB pieņēma tikai 18 % no banku pieprasītajiem atbrīvojumiem, tādējādi (sākotnējais) iztrūkums samazinājās par aptuveni 12,3 %.

102 Turklāt ECB iztrūkumiem pēc atbrīvojumiem piemēroja korekcijas pēc atsauces datuma, pirms 2. pīlāra papildinājuma piemērošanas ar *SREP* lēmumu. Šīs korekcijas ļāva bankām ņemt vērā būtisku uzkrājumu palielinājumu (sk. **95.** punktu), kapitāla atskaitījumus, pilnīgu norakstīšanu vai INA pārdošanu, kas veikta pēc 2020. gada 31. decembra, un tas veidoja 46,1 % no panāktā iztrūkuma samazinājuma.

103 Attiecībā uz bankām, kuras saņēma 2. pīlāra papildinājumu, process dažkārt nebija pabeigts pat pēc galīgā *SREP* lēmuma pieņemšanas (laika grafiku sk. **6. attēlā**). Izmantojot atsevišķu ziņošanas veidni, tās gada laikā varētu pieteikties turpmākām korekcijām.

104 Lai gan ECB rīcībā ir īpaši IT rīki iesniegto veidņu analīzei un tie palīdz koncentrēties uz gadījumiem, kuros attiecībā uz bankām jāveic turpmāki pasākumi, viss process, jo īpaši atbrīvojumu novērtēšana, bija resursietilpīgs un laukietilpīgs. Mēs konstatējām, ka 33 bankas atkārtoti iesniedza kopā 55 pārskatu veidnes un kopš 2021. gada 1. maija atkārtoti iesniegto veidņu skaits joprojām ir liels.

Secinājumi un ieteikumi

105 Kopumā mēs secinām, ka ECB pastiprināja centienus banku kredītriska, jo īpaši ienākumus nenesošu aizdevumu (INA), uzraudzībā. Tomēr ir jādara vairāk, lai ECB gūtu lielāku pārliecību par to, ka kredītriski ir pienācīgi pārvaldīti un segti. Tas ir svarīgi, jo vāja kredītriska kontrole un seguma trūkums bankās var apdraudēt banku un finanšu sistēmas dzīvotspēju.

106 Visaptverošs uzraudzības pārbaudes un novērtēšanas procesa (*SREP*) novērtējums ir banku efektīvas uzraudzības pamats. ECB kopumā pārveidoja ārējos standartus par norādēm, ko izmanto uzraudzītāji, bet daži norādījumi (jo īpaši attiecībā uz kredītriska kontroles novērtējumiem) noveda pie tā, ka kopējo uzraudzības komandu pieeja novērtējumiem nebija konsekventa. Attiecībā uz banku faktiskajiem kredītriska novērtējumiem mēs konstatējām dažus trūkumus attiecībā uz to, kā tie tika veikti, taču tie lielākoties atbilda attiecīgajiem standartiem (sk. **26.–33.** punktu).

107 ECB salīdzinošās vērtēšanas instrumenti ir labi izstrādāti, un kopējās uzraudzības komandas tos izmanto, lai aplūkotu ar konkrētām bankām saistītus konstatējumus kontekstā. Tomēr mēs konstatējām, ka daži instrumenti izmanto novecojušas robežvērtības un nav pietiekami integrēti citās sistēmās, ko kopējās uzraudzības komandas izmanto, lai veiktu un dokumentētu savus *SREP* novērtējumus, un tas apgrūtināja KUK darbu (sk. **34.–36.** punktu).

108 Attiecīgais standarts paredz, ka uzraudzības resursi jānosaka neatkarīgi, neapdraudot uzraudzītāju autonomiju vai darbības neatkarību. Tomēr ECB nolēma, sākot no 2023. gada, nepalielināt darbinieku skaitu ne savā centrālās bankas struktūrā, ne uzraudzības struktūrā. Tomēr Uzraudzības valdes priekšsēdētājs un priekšsēdētāja vietnieks īpašos apstākļos var pieprasīt papildu resursus, bet galīgo lēmumu pieņem ECB Padome. Turklāt, tā kā ECB vairs nemēra attiecību starp vajadzībām un resursiem, tai nav pārliecības, ka plānotie uzdevumi tiek pabeigti atbilstoši tās standartiem (sk. **37.–40.**, **44.** un **45.** punktu).

109 Turklāt deviņas no 22 valstu uzraudzības iestādēm (valstu kompetentās iestādes) joprojām nenodrošina darbiniekus kopējām uzraudzības komandām saskaņā ar uzņemtajām saistībām, un ECB eskalācijas mēģinājumi nav noveduši pie tā, ka valstu kompetentās iestādes nodrošinātu papildu resursus. Vairākas no tām arī nenodrošina pietiekamu personālu pārbaudēm uz vietas, kā rezultātā darbības līmenis ir zemāks par ECB novērtēto vajadzību līmeni (sk. **41.–43.**, **46.** un **47.** punktu).

1. ieteikums. Stiprināt banku riska novērtējumus

ECB jāuzlabo uzraudzības novērtējuma procesa efektivitāte. Iesakām:

- a) uzlabot norādījumus un salīdzinošās novērtēšanas procesus (jo īpaši attiecībā uz kredītriska kontroles novērtējumiem) uzraudzītājiem un ieviest kvalitātes nodrošināšanas procesu, lai kredītriska novērtējumi būtu pilnīgi;
- b) nodrošināt ECB kā uzraudzības iestādes darbības neatkarību, veicot turpmāk minēto:
 - i) noteikt un praksē nodrošināt ECB uzraudzības darbinieku skaitu, pamatojoties uz vajadzībām, neatkarīgi no ECB centrālās bankas funkcijas personāla stratēģijas;
 - ii) mudināt valstu uzraudzības iestādes pildīt savas saistības attiecībā uz personāla nodrošināšanu, stingri izmantojot esošās eskalācijas procedūras.

Ieviešanas mērķtermiņš: attiecībā uz a) apakšieteikumu – 2023. gada 4. ceturksnis; attiecībā uz b) apakšieteikumu – 2024. gada 2. ceturksnis.

110 Galīgie *SREP* lēmumi 2021. gadā tika pieņemti 13 mēnešus pēc atsaucē datumā – ilgāk nekā iepriekšējos gados un salīdzinājumā ar citām uzraudzības iestādēm. Tik ilgs termiņš nozīmē, ka galīgais lēmums bija balstīts uz riska novērtējumu, kas nebija atjaunināts (sk. 50. un 52. punktu), un ka riski netika savlaicīgi pārvaldīti vai pietiekami segti.

111 *SREP* cikla dialoga un apstiprināšanas posmu rezultātā process bija neefektīvs. Kopā šie posmi bija divas reizes ilgāki nekā novērtēšanas un salīdzinošās novērtēšanas posmi. Apspriešanās ar bankām procesi (uzraudzības dialogs un “tiesības tikt uzklautam” periods) bija procesuāli, nevis būtiski, un tika veiktas tikai dažas izmaiņas tajā, ko ECB bija paziņojusi bankām neoficiāli pusgadu pirms galīgā *SREP* lēmuma izdošanas (sk. 51. punktu).

2. Ieteikums. Racionalizēt uzraudzības pārbaudes un novērtēšanas procesu

ECB būtu jāuzlabo uzraudzības cikla efektivitāte, saīsinot dialoga un apstiprināšanas posmus un pieņemot galīgos lēmumus 10 mēnešu laikā pēc atsaucē datumā.

Ieviešanas mērķtermiņš: 2023. gada 4. ceturksnis (attiecībā uz 2024. gada *SREP* ciklu)

112 ECB 2021. gadā piemēroja jaunu metodiku, lai noteiktu, cik liela kapitāla summa bankai jātur (2. pīlāra prasība jeb *P2R*), pārsniedzot regulatīvo minimālo summu, lai segtu konstatētos riskus. Šī metodika un tās piemērošana nozīmē, ka atsevišķi riski (t. sk. kredītrisks) nav skaidri saistīti ar 2. pīlāra prasību, un mēs neatradām pierādījumus tam, ka ECB būtu kvantitatīvi noteikusi šos riskus katrai bankai (sk. **53.–60.** un **70.** punktu). Tāpēc ECB nav pārlicības, ka riski ir pilnībā segti.

113 ECB ir iepriekš noteikti diapazoni katram riska vērtējumam, un no tiem uzraudzītājiem ir jāizvēlas 2. pīlāra prasība. Šiem iepriekš noteiktajiem diapazoniem nav īpašas saiknes ar riskiem, un diapazoni ievērojami pārklājas, kas nozīmē, ka zemāka riska banka var saņemt augstāku 2. pīlāra prasību nekā augstāka riska banka. Augstāka riska bankām ECB konsekventi izvēlējās 2. pīlāra prasības iepriekš noteikto diapazonu pašā apakšā (sk. **61.** un **63.–68.** punktu). Tas palīdzēja bankām, kurām nebūtu bijis pietiekama kapitāla, lai izpildītu augstākas prasības.

114 Pareizs kapitāla novērtēšanas process banku līmenī ir būtisks riska pārvaldībai. Mēs konstatējām, ka ECB sistemātiski nekorīgēja 2. pīlāra prasības uz augšu, lai reaģētu uz to, ka banku pašu kapitāla pietiekamības novērtējumi (*ICAAP*) nebija uzticami un netika ievēroti iekšējie norādījumi (sk. **62.** punktu).

115 ECB arī uzliek bankām kvalitatīvus pasākumus. Tie ir norādījumi bankām veikt konkrētas darbības, lai novērstu konstatētos riskus. Uzraudzīto banku kopā mēs redzējām, ka pastāv tendence, ka ECB nespēj pietiekami pastiprināt uzraudzības pasākumus, ja kredītrisks ir augsts un ilgstošs (sk. **71.–76.** punktu), un tas nozīmē, ka ECB nenodrošināja, ka bankas labi pārvalda riskus.

116 Pēdējos gados ECB ir izdarījusi spiedienu uz ES banku sistēmas bankām, lai tās risinātu vēsturisko INA problēmu. Ieņēmumus nenesoši aizdevumi gadu gaitā ir samazinājušies un kopš 2017. gada ir turpinājuši samazināties. Lai gan mēs neesam novērtējuši cēloņsakarību starp ECB politiku (jo īpaši gaidas attiecībā uz segumu) un INA samazināšanos, ir pamatoti uzskatīt, ka ECB rīcība bija viens no vairākiem faktoriem, kas veicināja šo samazinājumu. To, vai politika galu galā ir bijusi sekmīga, varēs novērtēt tikai tad, kad tā būs pilnībā īstenota līdz 2026. gada beigām, t. i., deviņus gadus pēc INA norādījumu izdošanas (sk. **15.**, **84.** un **96.** punktu).

117 ECB ir uzraudzības pilnvaras attiecībā uz banku uzkrājumu politiku gadījumos, kad bankām nav pareizu procesu un datu INA identificēšanai un mērīšanai. Cita starpā saskaņā ar VUM regulas 16. panta 2. punkta d) apakšpunktu ECB var pieprasīt bankām piemērot īpašas korekcijas (piemēram, atskaitījumus) pašu kapitāla aprēķiniem, ja bankas piemērotā grāmatvedības apstrāde netiek uzskatīta par piesardzīgu no uzraudzības viedokļa, piemēram, ja bankas lielā mērā paļaujas uz nodrošinājumu, kas reti tiek realizēts. Tas ir īpaši svarīgi saistībā ar INA novēršanu, kā Komisija uzsvēra savā 2017. gada VUM apskatā. Mēs konstatējam, ka ECB šim nolūkam nav sistemātiski izmantojusi minētās pilnvaras (sk. 79.–83. punktu).

118 ECB ir izstrādājusi un īstenojusi plašāku politiku, kas piemērojama visām bankām: koncentrēties uz vēsturisko INA savlaicīgu samazinājumu, izņemt tos no banku bilancēm un novērst to turpmāku uzkrāšanos. Šajā nolūkā ECB īpaši paļāvās uz tā dēvētajām gaidām attiecībā uz segumu. Šī pieeja ietvēra 2. pīlāra papildinājuma piemērošanu – lai tas kalpotu kā veicinātājs – gadījumos, kad bankas laika gaitā nesamazina vēsturiskos ienākumus nenesošos aizdevumus vai nenodrošina segumu, izmantojot citus līdzekļus (papildu (grāmatvedības) uzkrājumus, prudenciālos pirmā līmeņa pamata kapitāla atskaitījumus vai norakstījumus un INA pārdošanu). Mērķis bija atturēt daudzas bankas no nogaidošas pieejas un stimulēt tās rīkoties proaktīvi, neizmantojot stingrāku ECB iejaukšanos. Politikas mērķis bija neuzlikt šādus 2. pīlāra papildinājumus *per se* (sk. 84.–86. un 88. punktu).

119 Tomēr ECB pieeja nedarbojās, kā gaidīts, jo tās rezultātā bankas reaģēja tikai tad, kad bija iespēja, ka 2021. gada *SREP* ciklā pirmo reizi tiks piemērots 2. pīlāra papildinājums. Agrāka un sistemātiskāka ECB uzraudzības pilnvaru izmantošana, sākot no 2017. gada, būtu varējusi sniegt ātrākus rezultātus gadījumos, kad bankām patiešām nebija pietiekamu uzkrājumu, vai nu no grāmatvedības, vai prudenciālās uzraudzības viedokļa. ECB pieeja pēc savas koncepcijas šo jautājumu neatrisināja uzreiz, bet gan nodrošināja pakāpenisku virzību (sk. 87. un 89.–91. punktu).

120 ECB pieejas koncepcija, kas paredz 2. pīlāra papildinājumu prasīšanu, rada nevienlīdzīgu attieksmi pret bankām. Pirmkārt, ECB uzkrājumu veidošanas gaidas ir vispielaidīgākās attiecībā uz bankām, kurām ir vislielākais INA uzkrājums, un dod tām visvairāk laika atbilstības panākšanai – līdz pat deviņiem gadiem pēc INA norādījumu izdošanas. Otrkārt, salīdzinājumā ar bankām, kas proaktīvi sedz iespējamo uzkrājumu iztrūkumu, ECB piešķir vēl 13 mēnešus iztrūkuma segšanai bankām, kurām pēc atsaucē datuma tāds joprojām ir. Treškārt, ECB pieeja ļauj bankām rīkoties tām visizdevīgākajā veidā (t. i., vai nu ieģrāmatot uzkrājumus, vai samazināt pirmā līmeņa pamata kapitālu, vai pieņemt 2. pīlāra papildinājumu) (sk. 92.–95. punktu).

121 ECB izraudzītā pieeja ietvēra papildu pārskatu sagatavošanu visās bankās, t. sk. bankās ar zemu INA līmeni. 2. pīlāra papildinājumu noteikšanas process (pirmo reizi tas notika 2021. gadā) uzraudzītājiem un bankām bija sarežģīts un resursietilpīgs, un tā rezultātā radās zināma neefektivitāte. Lielākā daļa banku (aptuveni 80 %) izpildīja ECB gaidas attiecībā uz segumu, izmantojot grāmatvedības uzkrājumus pirms *SREP* cikla vai turpmākas korekcijas nākamā gada laikā. 2. pīlāra papildinājumi galu galā tika noteikti ierobežotai banku daļai, un to lielums bija neliels salīdzinājumā ar kopējām kapitāla prasībām (sk. [97.–104.](#) punktu).

3. ieteikums. Piemērot uzraudzības pasākumus, kas labāk nodrošina banku risku pareizu segumu un pārvaldību

ECB jāuzlabo uzraudzības procesa efektivitāte un pārredzamība. Iesakām:

- a) grozīt 2. pīlāra prasību aprēķināšanas metodiku, lai nodrošinātu, ka visi attiecīgie riski ir pietiekami segti, tostarp:
 - i) identificēt un kvantitatīvi noteikt katru atsevišķo risku, kā prasīts EBI pamatnostādņēs;
 - ii) noteikt kapitāla prasības, kas nodrošina šo individuālo risku pienācīgu segumu, jo īpaši gadījumos, kad riski ir augsti un pastāvīgi;
 - iii) sniegt pamatojumu *SREP* lēmumos, kas skaidri pamato 2. pīlāra prasības, pamatojoties uz katru risku atsevišķi, lai nodrošinātu pilnīgu pārredzamību bankām;
- b) vajadzības gadījumā izmantot **visas** savas uzraudzības pilnvaras, ja banka efektīvi nenovērš pastāvīgas riska kontroles nepilnības (tostarp saistībā ar uzkrājumu veidošanu);
- c) publicēt 2. pīlāra prasību sagatavošanas metodiku.

Ieviešanas mērķtermiņš: 2024. gada 4. ceturksnis.

Šo ziņojumu 2023. gada 18. aprīļa sēdē Luksemburgā pieņēma IV apakšpalāta, kuru vada Eiropas Revīzijas palātas loceklis Mihails Kozlovs.

Revīzijas palātas vārdā —

Tony Murphy
priekšsēdētājs

Pielikums

I pielikums. Eiropas Revīzijas palātas īpašā ziņojuma 29/2016 “Vienotais uzraudzības mehānisms – labs sākums, bet vajadzīgi turpmāki uzlabojumi” pēcpārbaude

Savlaicīguma līmenis: savlaicīgi; ar kavēšanos; termiņš nav beidzies; turpmāka rīcība nav veikta, jo ECB ir noraidījusi ieteikumu; nav noteikts ieviešanas termiņš; pēc turpmākas analīzes ECB izvēlējusies neieviest.

Ieteikums	Pilnībā ieviests	Lielākajā daļā aspektu	Dažos aspektos	Nav ieviests	Piezīmes	Savlaicīgums
1 Atsevišķu lēmumu deleģēšana zemākiem līmeņiem; papildu norādījumi kontrolsarakstu, veidņu un blokshēmu veidā katram lēmumam.	X				ECB veica visaptverošu analīzi par deleģēšanas sistēmu, tostarp ņemot vērā valstu pilnvaras. Tā arī izstrādāja visaptverošu dokumentu sarakstu lēmumu pieņemšanai un saistītas veidnes.	
2. i) Ar kopīgiem pakalpojumiem saistīto risku novērtēšana, nepieciešamo aizsardzības pasākumu un atbilstības uzraudzības		X			ECB veica visaptverošu riska analīzi, un tika ieviesti daži aizsardzības pasākumi (piemēram, atsevišķu pārskatu sniegšanas kārtība dažiem pakalpojumiem). Analīzes kontekstā dažus ģenerāldirektorus (piemēram, Makrouzraudzības	

Ieteikums	Pilnībā ieviests	Lielākajā daļā aspektu	Dažos aspektos	Nav ieviests	Piezīmes	Savlaicīgums
	Īstenošana un uzraudzības funkciju vajadzību pilnīga atspoguļošana				<p>politikas un finanšu stabilitātes ģenerāldirektorātu un Ekonomikas ģenerāldirektorātu) ECB neklasificēja kā kopīgus pakalpojumus, bet gan pilnībā iedalīja tikai centrālās bankas (t. i., monetārās politikas) funkcijai, lai gan tie arī sniedz ieguldījumu uzraudzības jomā stresa testu kontekstā. Tas nav <i>per se</i> pretrunā nošķiršanas principam. Tomēr attiecībā uz tiem netika veikta riska analīze, aizsardzības pasākumu apsvērsana un atbilstības uzraudzība (piemēram, ja makroprudenciāliem mērķiem izmantoto kredītriska etalonu, kopīga izmantošana varētu ietekmēt politikas izvēli banku uzraudzībā). Nav skaidru organizatorisku norādījumu par to, kā pārraudzīt vai dokumentēt šādu uzraudzību un ziņot par riskiem, ko rada kopīgi pakalpojumi, ņemot vērā nodalīšanas principu, kas noteikts VUM regulas 25. panta 2. punktā.</p>	

Ieteikums		Pilnībā ieviests	Lielākajā daļā aspektu	Dažos aspektos	Nav ieviests	Piezīmes	Savlaicīgums
2. ii)	Ir izveidota nošķirta pakļautības kārtība attiecībā uz konkrētiem uzraudzības resursiem.				X	Ieteikums tajā laikā tika noraidīts, un darbs pie tā netika turpināts.	⊗
2. iii)	Uzraudzības valdes lielāka iesaistīšanās budžeta un ar to saistītajā lēmumu pieņemšanas procesā				X	Ieteikums tajā laikā tika noraidīts, un darbs pie tā netika turpināts.	⊗
3	Pietiekamu resursu piešķiršana iekšējās revīzijas nodaļai, lai varētu aptvert augsta un vidēja riska jomas		X			Uzraudzības tematu iekšējā revīzija kļuva stingrāka, un resursu situācija uzlabojās. Darba laika reģistrēšana tika pārtraukta. ECB lēš, ka vidēji aptuveni 10 pilnslodzes ekvivalenti tiek izmantoti ar VUM saistītiem uzdevumiem un trīs — plānošanai, riska uzraudzībai un, iespējams, administratīvai izmeklēšanai. Pēc individuālas riska analīzes ir aptverti tikai atsevišķi augsta riska jomu temati (piemēram, ka banka kļūst vai, iespējams, kļūs maksātnespējīga krīzes pārvarēšanā). Lai gan izvēle, ko izdarīja, pamatojoties uz sākotnējo novērtējumu, ir	⚙️

Ieteikums		Pilnībā ieviests	Lielākajā daļā aspektu	Dažos aspektos	Nav ieviests	Piezīmes	Savlaicīgums
						pamatota, resursu situācija pēc tam ir cieši jāuzrauga, lai novērtētu, vai augsta un vidēja riska jomās ir pienācīgs segums.	
4	Sadarbība ar Revīzijas palātu	X				ECB krīzes pārvarēšanas revīzija notika pirms Revīzijas palātas un ECB saprašanās memoranda noslēgšanas 2019. gada oktobrī. Attiecībā uz revīzijām, kas tika veiktas pēc saprašanās memoranda noslēgšanas, ECB ir sniegusi informāciju, kas Palātai vajadzīga revīziju veikšanai.	
5	Tādas kārtības oficiāla noformēšana, ar ko mēra un publisko informāciju par uzraudzības darbības rezultātiem un apsekojumu izmantošanu.			X		Informācijas un rādītāju sniegšana ECB gada ziņojumā par banku uzraudzību (tostarp uzraudzības prioritātes un riski) izskaidro uzraudzības darbību un sniedz ar bankām saistītu informāciju, lai radītu vispārēju priekšstatu, kas ļauj novērtēt uzraudzības darbības rezultātus. Joprojām lielāka uzmanība jāpievērš uzraudzības prioritāšu/mērķu salīdzināšanai ar sniegumu, kā arī iznākumu. Ir sākti vairāki darba virzieni, tostarp	

Ieteikums	Pilnībā ieviests	Lielākajā daļā aspektu	Dažos aspektos	Nav ieviests	Piezīmes	Savlaicīgums
					izmēģinājuma projekts, kurā novērtē mazāk nozīmīgu iestāžu uzraudzības efektivitāti. Lai gan Uzraudzības valde 2018. gada decembrī pieņēma nozares apsekojuma satvaru, apsekojums vēl nav veikts.	
6	VUM pamatregulas grozīšana, lai oficiāli noformētu VKI saistības un nodrošinātu, ka visas VKI pilnībā un samērīgi piedalās KUK darbā.			X	ECB 2017. gadā uzskatīja, ka VUM pamatregula, iespējams, nav jāgroza. Likumdevēji nav veikuši nekādus grozījumus. Faktiski ECB uzskata, ka VUM būtu jādarbojas, pamatojoties uz lojālas sadarbības principu. Sīkāka informācija par resursiem, kas paredzēti darbībai uz vietas, ir izklāstīta 41.–43. punktā un attiecībā uz VKI resursu nodrošināšanu – 46. un 47. punktā . Sk. arī 1. ieteikuma b) punkta ii) apakšpunktu ECB mudināt valstu uzraudzības iestādes pildīt savas saistības, stingri izmantojot esošās eskalācijas procedūras.	
7	Lomu un komandu profilu un metožu izstrāde VKI norīkoto darbinieku			X	Tika izstrādāts visaptverošs lomu profils (tostarp 15 specializācijas). Direktora un nodaļas vadītāja amatu lomu	

Ieteikums		Pilnībā ieviests	Lielākajā daļā aspektu	Dažos aspektos	Nav ieviests	Piezīmes	Savlaicīgums
	piemērotības un turpmākās darbības novērtēšanai					<p>profili netika izstrādāti. Komandu profili ir izstrādāti, bet vēl nav oficiāli apstiprināti, lai gan ECB tos <i>de facto</i> izmanto. Joprojām nav procesa, kurā novērtētu individuālu to KUK dalībnieku sniegumu, kas nav ECB dalībnieki, ir tikai atsauksmes par komandas sniegumu NKI KUK apakškoordinatoram. Tādējādi atsauksmēm nav ietekmes uz individuālo snieguma novērtējumu VKI līmenī. Nav procesa, lai noraidītu ierosinātos KUK dalībniekus. Kopumā ECB paļaujas uz VKI vēlmi un spēju godprātīgi sadarboties.</p>	
8	Izveidot un uzturēt centralizētu, standartizētu un visaptverošu datubāzi par KUK darbinieku (gan VKI, gan ECB) prasmēm un pieredzi			X		<p>Tika veikta esošo VKI risinājumu izsvēršana. Lai gan no juridiskā viedokļa datubāze būtu bijusi iespējama, VKI šo ideju noraidīja. ECB un VKI darbiniekiem 2021. gada jūnijā tika izveidota zināšanu apmaiņas platforma <i>SSMnet</i>. Tai ir lietotāja profila funkcija, kas ietver kontaktinformāciju, amata nosaukumus un pēc brīvprātības principa papildu</p>	

Ieteikums		Pilnībā ieviests	Lielākajā daļā aspektu	Dažos aspektos	Nav ieviests	Piezīmes	Savlaicīgums
						informāciju (kvalifikāciju, iepriekšējo pieredzi, izglītību). Šī iniciatīva ir labs sākumpunkts konkrētajos apstākļos, lai gan pašlaik tā nav visaptveroša prasmju un pieredzes datubāze. Turklāt VKI un ECB darbiniekiem būs jāievieš SSMnet profila funkcionalitāte, lai platforma būtu noderīga talantu identificēšanai.	
9	Īstenot banku uzraudzības mācību programmu. Nodrošināt, ka obligāta līdzdalība ir samērīga ar uzņēmējdarbības vajadzībām un apsvērt sertifikācijas programmu.		X			Tika sagatavota labi izstrādāta mācību programma, tostarp uz saturu orientētas mācības. Līdzdalības pieaugums pēdējos gados ir būtisks sasniegums. Pašlaik neviens mācību kurss nav obligāts. Tomēr VUM apmācības komanda kopš 2021. gada decembra strādā pie tā, lai pārskatītu pašreizējo VUM ievadprogrammu, un 2023. gada februārī sāka strādāt pie jaunas VUM pamatkvalifikācijas programmas, kas ietver obligātas mācības ar iespējām nepiedalīties atkarībā no	

Ieteikums	Pilnībā ieviests	Lielākajā daļā aspektu	Dažos aspektos	Nav ieviests	Piezīmes	Savlaicīgums
					personāla profiliem, kā arī esošajām kvalifikācijām.	
10				X	<p>ECB ir noteikusi darbinieku skaita mērķrādītāju katrā banku kopā un izmantojusi šos skaitļus līdz 2019. gadam kā kritēriju, lai norādītu uz iespējamu darbinieku trūkumu. Lai gan mērķrādītāji nav oficiāli pārbaudīti ar atpakaļejošu spēku, to atbilstība ir novērtēta kvalitatīvi, pamatojoties uz KUK personāla apsekojumu.</p> <p>Sīkāka informācija par monetārās politikas un banku uzraudzības nodalīšanu Eiropas Centrālajā bankā ir izklāstīta 45. punktā. Sīkāka informācija par VKI resursu nodrošināšanu ir izklāstīta 46. un 47. punktā.</p> <p>Kopumā VKI dalība kopējās uzraudzības komandās ir vēlamajā diapazonā (t. i., vismaz 25–80 % no personas darbības ir veltīta KUK darbam, pārējais – VKI darbam). 2021. gadā darbinieku aptaujai tika pievienota kvalitatīva dimensija.</p>	

Ieteikums		Pilnībā ieviests	Lielākajā daļā aspektu	Dažos aspektos	Nav ieviests	Piezīmes	Savlaicīgums
						Saskaņā ar ECB sniegto informāciju dažās VKI KUK dalībnieku zemo dalības līmeni nosaka uzņemošo banku nozīmīgums. Šādos gadījumos izraudzītie VKI darbinieki piedalās bankas uzraudzībā grupas līmenī un uzrauga meitasuzņēmumu savā valstī individuālā līmenī.	
11	Caurskatīt un atjaunināt klasteru veidošanas modeli.	X				Klasteru veidošanas modelis ir balstīts uz riska novērtējumu un tiek bieži atjaunināts. Salīdzinājumā ar plānoto ieviešanas datumu aizkavēšanās bija neliela.	
12	Būtiski stiprināt ECB klātbūtni pārbaudēs uz vietas. Veikt biežākas pārbaudes uz vietas, ko vadītu VKI, kas nav mītnes valsts vai uzņēmējvalsts uzraudzības VKI.			X		Izveidojot atsevišķu ģenerāldirektorātu pārbaudēm uz vietas un iekšējo modeļu pārbaudēm (OMI ĢD), ECB tika uzlabotas spējas veikt pārbaudes uz vietas. Tomēr laikposmā no 2016. līdz 2022. gadam ECB darbinieku ieguldījums pārbaudēs uz vietas samazinājās. No otras puses, būtiski palielinājās ECB vadīto pārbažu skaits. Tika panākti ievērojami uzlabojumi attiecībā uz pārrobežu misijām,	

Ieteikums		Pilnībā ieviests	Lielākajā daļā aspektu	Dažos aspektos	Nav ieviests	Piezīmes	Savlaicīgums
						<p>taču ar Covid-19 pandēmiju saistīto sabiedrības veselības ierobežojumu dēļ 2020. un 2021. gadā samazinājās apmeklējumu uz vietas skaits.</p> <p>Sīkāka informācija par ECB un NKI apvienotajām spējām ir izklāstīta 46. punktā (tostarp par 2022. gada decembra lēmumu palielināt ECB resursus), bet par ietekmi uz klātienes darbību – 43. punktā.</p>	
13	<p>Veikt turpmāki pasākumi saistībā ar nepilnībām IT sistēmā pārbaudēm uz vietas. Turpināt centienus, lai uzlabotu uz vietas strādājošo inspektoru prasmes un kvalifikāciju.</p>	X				<p>Jaunās IT funkcijas novērš konstatētās nepilnības. Jaunais apmācības režīms inspektoriem uz vietas ir piemērots.</p>	

Avots: ERP.

Saīsinājumi

CET 1: pirmā līmeņa pamata kapitāls

EBI: Eiropas Banku iestāde

ECB: Eiropas Centrālā banka

ICAAP: iekšējā kapitāla pietiekamības novērtēšanas process

INA: ienākumus nenesošs aizdevums

KUK: kopējā uzraudzības komanda

P2R: 2. pīlāra prasība

SREP: uzraudzības pārbaudes un novērtēšanas process

VKI: valsts kompetentā iestāde

VUM: vienotais uzraudzības mehānisms

Glosārijs

2. pīlāra papildinājums: papildu 2. pīlāra prasība bankām, kuru uzkrājumus ECB novērtēja kā nepietiekamus no prudenciālās uzraudzības viedokļa.

2. pīlāra prasība: bankām specifiska kapitāla prasība, kas sedz riskus, kuri ir novērtēti par zemu vai kurus nesedz minimālās kapitāla prasības (dēvētas par 1. pīlāru).

Atskaitījums no pirmā līmeņa pamata kapitāla: regulatīvā kapitāla korekcija, ko veic uzraudzības pilnvaru piemērošanas rezultātā, lai atspoguļotu ekonomisko realitāti, kas nav ņemta vērā.

Grāmatvedības standarti: kopējs principu un prasību kopums, kas veido pamatu grāmatvedības politikai un praksei.

Ienākumus nenesošs aizdevums: debitoru parādi, kuru kavējums pārsniedz 90 dienas, ir maz ticams, ka tie tiks samaksāti, vai kuru vērtība ir samazinājusies.

Kapitāla manevrēšanas iespējas: starpība starp i) bankas kopējām kapitāla prasībām un ii) tās kapitāla rādītāju.

Kapitāla prasība: nepieciešamais minimālais kapitāla apjoms, kas bankai ir jātur proporcionāli tās riska svērtajiem aktīviem ("1. pīlārs"), plus papildu summa, kas aprēķināta, pamatojoties uz bankas riska profilu ("2. pīlārs").

Kapitāla rādītājs: bankas kapitāls proporcionāli tās riska svērtajiem aktīviem.

Mikroprudenciālā uzraudzība: uz atsevišķām finanšu iestādēm kā finanšu sistēmas komponentēm vērsta banku uzraudzība.

Nodrošinājums: aktīvs, ko izmanto kā garantiju vai nodrošinājumu, izsniedzot aizdevumu, un to patur saistību neizpildes gadījumā.

Otrā līmeņa kapitāls: vieglāk atmaksājams papildu kapitāls, kas finanšu iestādēm ir jātur, lai segtu zaudējumus bankrota gadījumā.

Paredzami kredītzaudējumi: tie atspoguļo bankas gaidas attiecībā uz iztrūkumu līgumisko naudas plūsmu iekasēšanā.

Pirmā līmeņa pamata kapitāls: augstākās kvalitātes kapitāls (t. i., tam ir vismazākā iespēja tikt atpirktam), kam finanšu iestādēm ir jābūt pieejamam neierobežotai un tūlītējai izmantošanai, lai segtu riskus vai zaudējumus, tiklīdz tie rodas.

Regulatīvais kapitāls: minimālā kapitāla summa, kas bankai vai citai finanšu iestādei jātur saskaņā ar likumu.

Regulatīvā kapitāla komponenti: tie ir pirmā līmeņa kapitāls (kas ietver pirmā līmeņa pamata kapitālu un pirmā līmeņa papildu kapitālu) un otrā līmeņa kapitāls.

Uzkrājumi: grāmatvedības termins, ar kuru apzīmē bilancē iekļautu labāko aplēsi par iespējamām nākotnes saistībām ar nenoteiktu termiņu vai par nenoteiktu summu.

Eiropas Centrālās bankas atbildes

<https://www.eca.europa.eu/lv/publications/sr-2023-12>

Laika grafiks

<https://www.eca.europa.eu/lv/publications/sr-2023-12>

Revīzijas darba grupa

ERP īpašajos ziņojumos tiek atspoguļoti rezultāti, kas iegūti, revidējot ES politikas jomas un programmas vai ar pārvaldību saistītus jautājumus konkrētās budžeta jomās. ERP atlasa un izstrādā šos revīzijas uzdevumus tā, lai tiem būtu pēc iespējas lielāka ietekme, proti, tiek ņemts vērā risks, kādam pakļauta lietderība vai atbilstība, attiecīgo ienākumu vai izdevumu apjoms, paredzamie notikumi, kā arī politiskās un sabiedrības intereses.

Šo lietderības revīziju veica ERP locekļa Mihaila Kozlova vadītā IV apakšpalāta, kuras pārziņā ir to izdevumu jomu revīzija, kas attiecas uz tirgu regulējumu un konkurētspējīgu ekonomiku. Šo revīziju vadīja ERP loceklis Mihails Kozlovs, un atbalstu sniedza locekļa biroja vadītāja Edīte Dzalbe, locekļa biroja atašejs Laura Graudiņa, atbildīgā vadītāja *Marion Colonerus*, darbuzdevuma vadītājs *Shane Enright*, revidenti *Joerg Genner*, *Mirko Gottmann*, *Helmut Kern*, *Anna Ludwikowska*, *Ioannis Sterpis*, *Nadiya Sultan* un *Giorgos Tsikkos*.

No kreisās: *Marion Colonerus*, *Ioannis Sterpis*, *Anna Ludwikowska*, *Shane Enright*, Mihails Kozlovs, *Joerg Genner*, *Mirko Gottmann*, *Helmut Kern*, Laura Graudiņa, *Giorgos Tsikkos*.

AUTORTIESĪBAS

© Eiropas Savienība, 2023

Eiropas Revīzijas palātas (ERP) atkalizmantošanas politiku nosaka ar [ERP Lēmumu Nr. 6–2019](#) par atvērto datu politiku un dokumentu atkalizmantošanu.

Ja vien nav norādīts citādi (piemēram, individuālās autortiesību norādēs), ERP saturs, kurš pieder ES, ir licencēts saskaņā ar šādu starptautisku licenci: [Creative Commons Attribution 4.0 International \(CC BY 4.0\) licence](#). Tādējādi atkalizmantošana parasti ir atļauta, ja tiek sniegtas pienācīgas atsauces un norādītas visas izmaiņas. ERP satura atkalizmantošana nedrīkst sagrozīt tā sākotnējo nozīmi vai jēgu. ERP nav atbildīga par atkalizmantošanas sekām.

Jāsaņem papildu atļauja, ja konkrētā saturā attēlotas identificējamas privātpersonas, piemēram, ERP darbinieku fotoattēlos, vai ja tas ietver trešās personas darbu.

Ja šāda atļauja ir saņemta, tā atceļ un aizstāj iepriekš minēto vispārējo atļauju un skaidri norāda uz visiem izmantošanas ierobežojumiem.

Lai izmantotu vai reproducētu saturu, kas nepieder ES, var būt nepieciešams prasīt atļauju tieši autortiesību īpašniekiem.

- 7. attēls (ikonas): šie attēli ir izstrādāti, izmantojot <https://flaticon.com> resursus. © *Freepik Company S.L.* Visas tiesības aizsargātas.

Programmatūra vai dokumenti, uz kuriem attiecas rūpnieciskā īpašuma tiesības, proti, patenti, preču zīmes, reģistrēti dizainparaugi, logotipi un nosaukumi, nav iekļauti ERP atkalizmantošanas politikā.

Eiropas Savienības iestāžu un struktūru tīmekļa vietnēs, kas izvietotas domēnā europa.eu, ir atrodamas saites uz trešo personu tīmekļa vietnēm. Tā kā ERP šīs vietnes nekontrolē, iesakām rūpīgi iepazīties ar to privātuma un autortiesību politiku.

ERP logotipa izmantošana

ERP logotipu nedrīkst izmantot bez ERP iepriekšējas piekrišanas.

PDF	ISBN 978-92-847-9919-0	1977-5717	doi:10.2865/160085	QJ-AB-23-012-LV-N
HTML	ISBN 978-92-847-9958-9	1977-5717	doi:10.2865/659463	QJ-AB-23-012-LV-Q

Eiropas Centrālā banka (ECB) uzrauga lielās bankas banku savienībā, novērtējot to prudenciālos riskus. Tas ietver kredītrisku, kas nozīmē, ka aizdevumi kļūst ienākumus nenesoši un apdraud banku un dažkārt visas finanšu sistēmas dzīvotspēju.

Mēs konstatējam, ka, lai gan ECB ir pastiprinājusi centienus, ir jādara vairāk, lai ECB gūtu lielāku pārliecību par to, ka bankas pienācīgi pārvalda un sedz kredītrisku. Tās jaunā metodika papildu pašu kapitāla prasību noteikšanai (2. pīlārs) nesniedz pārliecību, ka atsevišķi riski ir pilnībā segti, un tā ir piemērota nekonekventi: augstāka riska bankām nebija noteiktas proporcionāli augstākas kapitāla prasības. ECB neefektīvi izmantoja savus esošos instrumentus un uzraudzības pilnvaras, lai nodrošinātu pienācīgu banku kredītriska segumu.

Mēs iesakām stiprināt riska novērtējumus, racionalizēt uzraudzības pārbaudes un novērtēšanas procesu un piemērot labākus uzraudzības pasākumus, lai efektīvi pārvaldītu riskus.

ERP īpašais ziņojums saskaņā ar LESD 287. panta 4. punkta otro daļu.

EIROPAS
REVĪZIJAS
PALĀTA

Eiropas Savienības
Publikāciju birojs

EIROPAS REVĪZIJAS PALĀTA
12, rue Alcide De Gasperi
1615 Luxembourg
LUXEMBOURG

Tālrunis: +352 4398-1

Uzziņām: eca.europa.eu/lv/Pages/ContactForm.aspx

Timekļa vietne: eca.europa.eu

Twitter: @EUAuditors